

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 13.09.2017 № 18-5

ЗВІТ

**про результати аудиту ефективності використання коштів
державного бюджету на заходи із оздоровлення та відпочинку
дітей, які потребують особливої уваги та підтримки**

Київ 2017

ЗМІСТ

ПРЕАМБУЛА.....	3
ВСТУП.....	5
1. ОЦІНКА СТАНУ РЕАГУВАННЯ НА ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОПЕРЕДНЬОГО ЗАХОДУ ДЕРЖАВНОГО ЗОВНІШНЬОГО КОНТРОЛЮ	5
2. АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ, ЯКА РЕГЛАМЕНТУЄ ПИТАННЯ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ ДІТЕЙ.....	6
3. ОЦІНКА ЗАХОДІВ ІЗ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ ДІТЕЙ.....	10
4. АУДИТ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЗДОРОВЛЕННЯ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ОСОБЛИВОЇ УВАГИ ТА ПІДТРИМКИ.....	18
<i>4.1. Оцінка ефективності використання коштів державного бюджету на заходи з оздоровлення дітей, які потребують особливої уваги та підтримки</i>	<i>19</i>
<i>4.2. Результати аудиту використання коштів державного бюджету, передбачених на оздоровлення та відпочинок дітей в УДЦ «Молода гвардія» і МДЦ «Артек»</i>	<i>29</i>
<i>4.3. Оцінка ефективності використання коштів державного бюджету на санаторно-курортне лікування дітей-інвалідів, інвалідність яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою</i>	<i>35</i>
ВИСНОВКИ	41
ПРОПОЗИЦІЇ.....	45
ДОДАТОК.....	47

ПРЕАМБУЛА

Підстава для проведення аудиту: Конституція України (стаття 98), Закон України від 02.07.2015 № 576 «Про Рахункову палату» (статті 4 і 7), План роботи Рахункової палати на II півріччя 2017 року (п. 22).

Мета аудиту: оцінка законності та ефективності використання коштів державного бюджету на заходи із оздоровлення та відпочинку дітей, які потребують особливої уваги та підтримки. Оцінка управлінських рішень щодо організації оздоровлення та відпочинку дітей, які потребують особливої уваги та підтримки.

Предмет аудиту:

– кошти державного бюджету на заходи із оздоровлення та відпочинку дітей, які виділялись Міністерству соціальної політики України (далі – Мінсоцполітики) за бюджетною програмою за КПКВК 2501450 «Оздоровлення і відпочинок дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, в дитячих оздоровчих таборах МДЦ «Артек» і ДЦ «Молода гвардія»; за КПКВК 2501200 «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» в частині оздоровлення дітей-інвалідів, інвалідність яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою (далі – діти-інваліди);

– бюджетні запити, паспорти вказаних бюджетних програм на 2016 та 2017 роки, звіти про їх виконання за 2016 рік, кошториси;

– законодавчі, нормативно-правові, розпорядчі акти, що регламентують порядок використання коштів на цю мету;

– управлінські рішення головного розпорядника бюджетних коштів, розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня, органів соціального захисту, державного підприємства «Міжнародний дитячий центр «Артек» (далі – МДЦ «Артек»), державного підприємства «Український дитячий центр «Молода гвардія» (далі – УДЦ «Молода гвардія») щодо організації та проведення заходів із оздоровлення та відпочинку дітей, які потребують особливої уваги та підтримки;

– Державний реєстр дитячих закладів оздоровлення та відпочинку;

– документація, пов'язана із здійсненням закупівель послуг з оздоровлення та відпочинку дітей; договори про закупівлю послуг;

– дані відомчої, статистичної, фінансової, оперативної звітності, бухгалтерських документів з питань аудиту.

Об'єкти аудиту: Мінсоцполітики, як головний розпорядник бюджетних коштів за бюджетною програмою за КПКВК 2501450; Донецька область: управління у справах сім'ї та молоді Донецької облдержадміністрації, управління з гуманітарних питань Краматорської міської ради; Луганська область: департамент соціального захисту населення Луганської облдержадміністрації, відділ молоді та спорту Северодонецької міської ради; Одеська область: державне підприємство «Український дитячий центр «Молода гвардія», дочірнє підприємство «Південь-Курорт-Сервіс» ЗАТ «Укрпрофоздоровниця»; Київська область: державне підприємство України «Міжнародний дитячий центр «Артек», департамент соціального захисту населення, служба у справах дітей та сім'ї Київської облдержадміністрації, управління соціального захисту населення

Вишгородської райдержадміністрації, служба у справах дітей та сім'ї Києво-Святошинської райдержадміністрації; Рівненська область: управління у справах молоді та спорту Рівненської облдержадміністрації, департамент соціального захисту населення Рівненської облдержадміністрації, управління соціального захисту населення Рокитнівської райдержадміністрації; Волинська область: департамент соціального захисту населення Волинської облдержадміністрації, управління соціального захисту населення Камінь-Каширської райдержадміністрації.

Початкові обмеження щодо проведення аудиту: часові – 2016 та I півріччя 2017 року (з окремих питань – 2013–2015 роки); географічні – м. Київ – за місцем розташування головного розпорядника бюджетних коштів, ДП «Міжнародний дитячий центр «Артек»; м. Одеса за місцем розташування ДП «Український дитячий центр «Молода гвардія»; міста Рівне, Луцьк, Вишгород Київської області, Краматорськ Донецької області, Северодонецьк Луганської області, Камінь-Каширськ Волинської області; смт Сергіївка Одеської області, Рокитне Рівненської області – за місцем розташування об'єктів аудиту.

Критерії, які застосовано під час аудиту:

➤ щодо оцінки законності, своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень: дотримання законодавчих, нормативно-правових актів та розпорядчих документів, рішень Мінсоцполітики з питань оздоровлення та відпочинку дітей при використанні коштів державного бюджету, передбачених на оздоровлення і відпочинки дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, на санаторно-курортне лікування дітей-інвалідів;

➤ щодо оцінки економності та продуктивності використання бюджетних коштів: обґрунтованість планування та ефективність управління бюджетними коштами, спрямованими на заходи із оздоровлення та відпочинку дітей, які потребують особливої уваги та підтримки;

➤ щодо оцінки результативності використання бюджетних коштів:

– рівень забезпеченості дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, послугами з оздоровлення та відпочинку; якість та повнота послуг;

– рівень досягнення мети та результативних показників бюджетних програм за КПКВК 2501200 в частині забезпечення санаторно-курортним лікуванням дітей-інвалідів, та за КПКВК 2501450.

Методи проведення аудиту: аналіз нормативно-правових, адміністративних, розпорядчих актів та документів, що регулюють питання оздоровлення та відпочинку дітей, питання використання коштів державного бюджету на заходи із оздоровлення дітей, які потребують особливої уваги та підтримки; аналіз статистичної звітності, інформації щодо оздоровлення та відпочинку дітей; аналіз повноти та якості виконання заходів з оздоровлення та відпочинку дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, санаторно-курортного лікування дітей-інвалідів; перевірка кошторисів та обґрунтувань щодо використання коштів державного бюджету на визначені цілі; аналіз документації, пов'язаної із здійсненням закупівель послуг з оздоровлення та

відпочинку дітей; аналіз договорів про закупівлю послуг за державні кошти; перевірка документів бухгалтерського обліку, бюджетної, фінансової та статистичної звітності; аналіз результативних показників бюджетних програм; моніторинг матеріалів засобів масової інформації, Інтернет-видань; аналіз матеріалів внутрішнього аудиту, матеріалів перевірок інших контролюючих органів; обстеження та запити з питань аудиту.

ВСТУП

Одним із найголовніших завдань держави в забезпеченні соціального захисту дитинства є **збереження здоров'я дітей, відновлення їх життєвих сил** шляхом організації якісного, повноцінного оздоровлення та відпочинку.

Реалізація державної політики у сфері оздоровлення та відпочинку дітей повинна забезпечувати **суттєве зростання кількості оздоровлених дітей та підвищення якості їхнього оздоровлення**.

Водночас, за даними Державної служби статистики України, на тлі зростання захворюваності дітей шкільного віку, протягом останніх чотирьох років кількість дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, чисельність дітей, охоплених їх послугами, **зменшилась майже вдвічі**. При цьому послугами **оздоровлення** охоплено **199,6 тис. дітей**, що становить всього **5,1 відс.** дітей шкільного віку.

За рахунок коштів державного бюджету здійснюється оздоровлення та відпочинок дітей, які потребують особливої уваги і підтримки. У Державному бюджеті України на 2016–2017 роки Міністерству соціальної політики України на забезпечення заходів із оздоровлення такої категорії дітей затверджені видатки в обсязі **94,7 та 158,9 млн грн** відповідно.

Питання економності, результативності та продуктивності використання у 2016–2017 роках коштів державного бюджету, виділених на заходи із оздоровлення та відпочинку дітей, які потребують особливої уваги, і є предметом дослідження під час проведення цього аудиту, яке перебуває на постійному контролі Рахункової палати.

1. ОЦІНКА СТАНУ РЕАГУВАННЯ НА ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОПЕРЕДНЬОГО ЗАХОДУ ДЕРЖАВНОГО ЗОВНІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

Рахункова палата неодноразово проводила аудити ефективності використання коштів державного бюджету на заходи із оздоровлення та відпочинку дітей (з 2005 року проведено три аудити). Востаннє питання ефективності використання коштів, передбачених у державному бюджеті для організації та проведення заходів з оздоровлення та відпочинку дітей, досліджувалось у 2013 році¹. За результатами цього аудиту Рахункова палата рекомендувала **Кабінету Міністрів України** вжити заходів щодо затвердження Державної цільової соціальної програми оздоровлення і відпочинку дітей;

¹ Звіт про результати аудиту затверджено постановою Колегії Рахункової палати від 12.06.2013 № 10-3.

порядку визначення дитячих закладів оздоровлення та відпочинку на конкурсній основі, як того вимагає Закон України від 04.09.2008 № 375 «Про оздоровлення та відпочинок дітей» (далі – Закон № 375). **Міністерству соціальної політики України** Рахункова палата рекомендувала вжити заходів щодо завершення створення Державного реєстру дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, підготовки нормативно-правових актів, спрямованих на вдосконалення міжвідомчої координації, та здійснення контролю за наданням послуг.

На виконання наданих Рахунковою палатою рекомендацій Мінсоцполітики забезпечило завершення створення Державного реєстру дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, вжило певних заходів щодо проведення державної атестації дитячих закладів оздоровлення та відпочинку з метою контролю за наданням оздоровчих послуг тощо.

Водночас державна цільова соціальна програма оздоровлення та відпочинку дітей до теперішнього часу Кабінетом Міністрів України не затверджена, хоча проект цієї програми на період до 2017 року був розроблений Мінсоцполітики та у встановленому порядку поданий на розгляд ще у 2014 році. Не був затверджений і передбачений Законом України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» Порядок визначення дитячих закладів оздоровлення та відпочинку на конкурсній основі.

Таким чином, **Кабінетом Міністрів України та Мінсоцполітики належного врахування рекомендацій Рахункової палати не забезпечується. Державна цільова соціальна програма оздоровлення і відпочинку дітей до теперішнього часу не затверджена. Реєстр створений, але, як показав аудит, не забезпечено його належного функціонування та ведення.**

2. АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ, ЯКА РЕГЛАМЕНТУЄ ПИТАННЯ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ ДІТЕЙ

Конвенцією ООН про права дитини, що ратифікована Україною у 1991 році, визначено право дитини на відпочинок і дозвілля, користування послугами, що надаються закладами охорони здоров'я.

Основні засади державної політики у сфері оздоровлення та відпочинку дітей, повноваження органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, правові, фінансові та організаційні засади утворення і діяльності дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, права, обов'язки та відповідальність учасників процесу визначено в Законі № 375.

Державна політика у сфері оздоровлення та відпочинку дітей ґрунтується **на принципах рівності прав кожної дитини на оздоровлення та відпочинок**; визнання пріоритетним у діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування здійснення заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я дітей шляхом організації оздоровлення та відпочинку; створення оптимальних умов для безпечного та ефективного перебування дітей у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку; створення умов для зміцнення фізичного та психічного здоров'я дітей шляхом належної організації оздоровлення та

відпочинку; надання послуг з оздоровлення та відпочинку дітям, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки; адресності соціальної допомоги, що надається з державного і місцевих бюджетів для оздоровлення та відпочинку дітей.

Основні напрями державної політики у сфері оздоровлення та відпочинку дітей визначені статтею 3 Закону № 375. До цих напрямів, зокрема, належать створення доступного та ефективного ринку послуг з оздоровлення та відпочинку дітей; збереження і розвиток мережі дитячих закладів оздоровлення та відпочинку; створення Державного реєстру дитячих закладів оздоровлення та відпочинку дітей з метою запобігання їх ліквідації, передачі під заставу, перепрофілюванню, використанню не за призначенням; розробка та затвердження державних соціальних стандартів оздоровлення та відпочинку.

Довідково. Закон № 375² визначає поняття «**діти, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки**», це діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування; діти осіб, визнаних учасниками бойових дій відповідно до пункту 19 частини першої статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; діти, один із батьків яких загинув (пропав безвісти) у районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій чи збройних конфліктів або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних у районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій чи збройних конфліктів, а також внаслідок захворювання, одержаного у період участі в антитерористичній операції; діти, один із батьків яких загинув під час масових акцій громадянського протесту або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час масових акцій громадянського протесту; діти, зареєстровані як внутрішньо переміщені особи; діти, взяті на облік службами у справах дітей як такі, що перебувають у складних життєвих обставинах; діти-інваліди; діти, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; діти, які постраждали внаслідок стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф; діти з багатодітних сімей; діти з малозабезпечених сімей; діти, батьки яких загинули від нещасного випадку на виробництві або під час виконання службових обов'язків; діти, які перебувають на диспансерному обліку; талановиті та обдаровані діти – переможці міжнародних, всеукраїнських, обласних, міських, районних олімпіад, конкурсів, фестивалів, змагань, спартакіад, відмінники навчання, лідери дитячих громадських організацій; діти – учасники дитячих творчих колективів та спортивних команд; діти працівників агропромислового комплексу та соціальної сфери села.

Протягом останніх двох років нормативно-правове врегулювання заходів із оздоровлення та відпочинку дітей **набуває змін та удосконалюється.**

➤ З **09.07.2017** набрав чинності Закон України від 06.06.2017 № 2081 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо організації оздоровлення та відпочинку дітей, збереження мережі дитячих оздоровчих закладів» (далі – Закон № 2081), яким внесені зміни до Закону № 375:

Довідково. Відповідно до Прикінцевих положень Закону № 2081 Кабінету Міністрів України доручено у **двомісячний строк з дня опублікування цього Закону:** привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом; забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними і місцевими органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом; **до 1 квітня 2018 року**

² Тут Закон № 375 наведений у редакції до 09.07.2017.

забезпечити технічну можливість для внесення відомостей до Державного реєстру майнових об'єктів оздоровлення та відпочинку дітей.

- Уточнено **категорії дітей**, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки, до яких, зокрема, віднесені і діти, які проживають у населених пунктах, розташованих на лінії зіткнення, рідні діти батьків-вихователів або прийомних батьків, які проживають в одному дитячому будинку сімейного типу або в одній прийомній сім'ї.

- Внесені зміни до **основних напрямів** державної політики у сфері оздоровлення та відпочинку дітей (ст. 3), а саме: напрям «створення Державного реєстру дитячих закладів оздоровлення та відпочинку з метою запобігання їх ліквідації, передачі під заставу, перепрофілюванню, використанню не за призначенням» змінено на «створення Державного реєстру майнових об'єктів оздоровлення та відпочинку дітей з метою запобігання ліквідації, передачі під заставу, перепрофілюванню, використанню не за призначенням таких об'єктів, а також з метою забезпечення доступності та відкритості інформації про дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, і послуг, які вони надають».

Довідково. Згідно із статтею 1 Закону № 375 в редакції з 09.07.2017 Державний реєстр майнових об'єктів оздоровлення та відпочинку дітей – електронна база даних про об'єкти права власності (працюючі та непрацюючі), призначені для оздоровлення та відпочинку дітей, незалежно від форми власності та підпорядкування; майнові об'єкти оздоровлення та відпочинку дітей – комплекс будівель, споруд, у тому числі інженерних, інших приміщень, земельних ділянок, на яких вони розміщені, що в сукупності забезпечує діяльність дитячого закладу оздоровлення та відпочинку на належному рівні.

- Уточнено **систему оздоровлення та відпочинку дітей** (ст. 4), **повноваження державних органів** у сфері оздоровлення та відпочинку дітей (ст. 5), положення щодо прийняття на оздоровлення та відпочинок дітей різних вікових категорій разом з батьками (ст. 13), порядок утворення, реорганізації та ліквідації дитячих закладів оздоровлення та відпочинку (ст. 15); внесені зміни щодо порядку визначення дитячих закладів оздоровлення та відпочинку для проведення оздоровлення та відпочинку дітей (ст. 13); введено відповідальність посадових осіб дитячого закладу та відпочинку (ст. 20) тощо.

- Уточнено систему органів, що здійснюють **державний контроль** за діяльністю дитячих закладів оздоровлення та відпочинку незалежно від підпорядкування, типу та форми власності закладів³, а саме: **центральний орган виконавчої влади**, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері оздоровлення та відпочинку дітей; **міністерства** та інші центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать дитячі заклади оздоровлення та відпочинку; Рада міністрів Автономної Республіки Крим; **обласні, Київська та Севастопольська міські, районні державні адміністрації**.

Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку у своїй діяльності керуються Законом № 375 та статутом (положенням), розробленим відповідно до

³ Згідно із статтею 34 Закону № 375 в редакції з 09.07.2017.

Типового положення про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку.

Аудитом встановлено, що у зв'язку з передачею до Мінсоцполітики⁴ функцій із формування та реалізації державної політики з питань оздоровлення та відпочинку дітей від інших центральних органів виконавчої влади, окремі нормативно-правові акти щодо функціонування дитячих закладів оздоровлення та відпочинку є застарілими, потребують перегляду та затвердження в установленому чинним законодавством порядку, а саме: Типове положення про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку⁵; Типові штатні нормативи дитячих закладів оздоровлення та відпочинку⁶.

Окремі норми Закону № 375 не виконуються з початку його прийняття. Так, згідно із статтею 25 (частина перша) Закону № 375 Кабінет Міністрів України розробляє і затверджує державну програму оздоровлення та відпочинку дітей⁷. Водночас, вже дев'ять років поспіль така програма Кабінетом Міністрів України так і не прийнята.

На виконання доручень Прем'єр-міністра України від 16.12.2015 до постанови Верховної Ради України від 08.12.2015 № 854-VIII «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Сімейна політика України – цілі та завдання», рішення Кабінету Міністрів України, прийнятого за результатами засідання Уряду від 01.06.2016, Мінсоцполітики у 2016 році підготовлено проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної програми оздоровлення і відпочинку дітей та розвитку мережі дитячих оздоровчих закладів на період до 2021 року» (далі – Концепція), який було направлено на погодження до заінтересованих центральних органів виконавчої влади. Мінфіном зазначений проект не погоджено, оскільки реалізація проекту акта та проекту Державної програми, яку пропонується розробити, потребуватиме додаткового бюджетного фінансування, у проекті Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» видатки на вказані цілі не передбачені. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11.10.2016 № 710 «Про ефективне використання державних коштів» припинено підготовку проектів нових державних цільових програм, що потребують додаткового фінансування з державного бюджету.

Розробленим проектом Концепції визначені проблеми у цій сфері, на розв'язання яких і була спрямована Державна програма оздоровлення та відпочинку дітей. Події, що відбуваються в Україні з 2014 року, негативно впливають на систему оздоровлення та відпочинку дітей. У зв'язку з

⁴ Згідно із Положенням про Міністерство соціальної політики України, затвердженим Кабінетом Міністрів України постановою 17.06.2015 за № 423.

⁵ Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28.04.2009 № 422.

⁶ Затверджені наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 16.04.2009 № 1254.

⁷ Законом України від 25.12.2015 № 928 «Про Державний бюджет України на 2016 рік» було встановлено, що норми і положення частини першої статті 25 Закону № 375 застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів та бюджету Фонду соціального страхування України.

тимчасовою окупацією території АР Крим і проведенням антитерористичної операції на сході країни держава **втратила 200 дитячих закладів** оздоровлення та відпочинку (122 – в АР Крим, 78 – у Донецькій та Луганській областях). Кількість дитячих оздоровчих закладів, які залишилися в Україні, **зменшується**, їх майно використовується **не за призначенням**. Трапляються випадки **перепрофілювання закладів**, що створює передумови для відчуження майнових комплексів дитячих оздоровчих закладів із вилученням земель, на яких вони розташовані. За результатами державної атестації **незадовільний стан матеріально-технічної бази** дитячих оздоровчих закладів призводить до того, що **більшість із них не відповідають сучасним вимогам і не можуть надавати дітям якісні оздоровчі послуги**.

Довідково. Проектом Концепції передбачалося, зокрема, створення сучасних механізмів мотивації та стимулювання діяльності дитячих оздоровчих закладів; збільшення рівня охоплення оздоровчими послугами дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки, в першу чергу дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей-інвалідів, дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей; впровадження нових підходів до організації оздоровлення та відпочинку дітей; впровадження новітніх телекомунікаційних технологій; створення безпечних та комфортних умов перебування дітей у дитячих оздоровчих закладах, в першу чергу тих, які потребують особливих умов для оздоровлення, та дітей-інвалідів; реконструкція та модернізація закладів оздоровлення та відпочинку дітей тощо.

22.02.2017 Постановою Верховної Ради України № 1906-VIII були схвалені Рекомендації парламентських слухань на тему: «Права дитини в Україні: забезпечення, дотримання, захист», за результатами яких, зокрема, Кабінету Міністрів України доручено до 1 травня 2017 року затвердити державну цільову програму оздоровлення та відпочинку і розвитку мережі дитячих оздоровчих закладів на період до 2021 року.

Слід зазначити, що розроблення проекту Концепції передбачалось Планами діяльності Міністерства соціальної політики України **на 2016 рік та на 2017 рік**.

Отже, нормативно-правова база щодо оздоровлення та відпочинку дітей в основному сформована, останнім часом набуває змін та удосконалюється, однак містить окремі прогалини. Не затверджена державна програма оздоровлення та відпочинку дітей, як того вимагає Закон № 375. Окремі нормативно-правові акти щодо функціонування дитячих закладів оздоровлення та відпочинку застарілі, потребують перегляду та затвердження в установленому чинним законодавством порядку.

3. ОЦІНКА ЗАХОДІВ ІЗ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ ДІТЕЙ

На сьогодні система державних органів, установ та організацій, які опікуються питаннями оздоровлення та відпочинку дітей, є складною та розгалуженою. Відповідно до статті 4 Закону № 375 до суб'єктів системи оздоровлення та відпочинку дітей належать: **Кабінет Міністрів України,**

центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері оздоровлення та відпочинку дітей, **міністерства** та інші центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, **місцеві органи виконавчої влади** та органи місцевого самоврядування; **дитячі заклади оздоровлення та відпочинку** всіх типів і форм власності, благодійні організації та громадські об'єднання, а також підприємства, установи та організації незалежно від форми власності; інші суб'єкти, що забезпечують оздоровлення і відпочинок дітей.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері оздоровлення та відпочинку дітей, у межах своїх повноважень, зокрема: здійснює нормативно-правове регулювання у сфері оздоровлення та відпочинку дітей; організовує оздоровлення та відпочинок дітей; забезпечує координацію заходів центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, спрямованих на організацію оздоровлення та відпочинку дітей; здійснює міжвідомчу координацію з питань оздоровлення та відпочинку дітей; здійснює контроль за наданням послуг з оздоровлення та відпочинку дітей тощо. Також, згідно із доповненнями, внесеними Законом № 2081, – щороку затверджує склад всеукраїнської мережі дитячих закладів оздоровлення та відпочинку; забезпечує доступність та відкритість інформації про такі заклади та послуги, які вони надають; створює та веде Державний реєстр майнових об'єктів оздоровлення та відпочинку дітей, забезпечує його відкритість і доступність.

Центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику, зокрема, з питань оздоровлення та відпочинку дітей, є **Мінсоцполітики**⁸.

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування (стаття 7 Закону № 375) у межах своїх повноважень, зокрема, забезпечують: реалізацію державної політики у сфері оздоровлення та відпочинку дітей, розроблення і виконання відповідних регіональних програм; збереження і розвиток мережі дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, поліпшення їх матеріально-технічної бази, кадрового забезпечення; виділення коштів з місцевих бюджетів на організацію оздоровлення та відпочинку дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки; здійснення контролю за діяльністю дитячих закладів оздоровлення та відпочинку тощо.

Аудитом встановлено, що на сьогодні структурні підрозділи обласних та Київської державних адміністрацій, до компетенції яких відносяться питання організації оздоровлення та відпочинку дітей, підпорядковані трьом міністерствам, а саме: **Мінсоцполітики** (департаменти соціального захисту населення), **Міністерству освіти і науки України** (департаменти освіти та науки), **Міністерству молоді та спорту України** (управління у справах молоді та спорту облдержадміністрацій). При цьому чіткої координації дій вказаних

⁸ Положення про Міністерство соціальної політики України затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423.

підрозділів **не забезпечується**, що ускладнює виконання завдань щодо організації оздоровлення та відпочинку дітей.

На 2016 рік основні завдання центральним та місцевим органам виконавчої влади для забезпечення проведення оздоровчої кампанії були визначені дорученням Прем'єр-міністра України від 11.05.2016 № 15507/1/1-16. На засіданні Кабінету Міністрів України від 01.06.2016 було розглянуто питання «Про стан підготовки та проведення оздоровлення та відпочинку дітей влітку 2016 року».

З метою міжвідомчої координації та організації проведення оздоровчої кампанії Мінсоцполітики у 2015 році утворено **центральний міжвідомчий оперативний штаб** з координування організації і проведення оздоровлення та відпочинку дітей (далі – Штаб)⁹, склад якого згідно з положенням затверджується **щороку перед початком оздоровчої кампанії**¹⁰. Мінсоцполітики 20.05.2016 було проведено селекторну нараду – засідання Штабу, затверджено План заходів щодо організації і проведення оздоровлення та відпочинку дітей на 2016 рік¹¹. На Всеукраїнській нараді з питань підведення підсумків кампанії з оздоровлення та відпочинку дітей 07–08.11.2016 розглянуті результати проведення оздоровчої кампанії 2016 року.

На 2017 рік дорученням Прем'єр-міністра України від 20.04.2017 № 12698/1/1-17 визначено основні завдання центральним та місцевим органам виконавчої влади для забезпечення проведення оздоровчої кампанії на належному рівні. Мінсоцполітики доручено забезпечити міжвідомчу координацію діяльності органів виконавчої влади з питань організації проведення оздоровлення і відпочинку дітей; проведення засідання Штабу, Всеукраїнської селекторної наради з питань підготовки і проведення оздоровлення та відпочинку дітей у 2017 році. Мінсоцполітики¹² затверджено План заходів щодо організації та проведення оздоровлення і відпочинку дітей на 2017 рік, яким також передбачені такі заходи.

Аудитом встановлено, що **у 2017 році доручення Кабінету Міністрів України не виконано**. Склад Штабу, утвореного у 2015 році з метою міжвідомчої координації, у поточному році не був затверджений, його діяльність не здійснювалась, як і діяльність міжвідомчої робочої групи з оздоровлення та відпочинку дітей. Не проведено всеукраїнської селекторної наради з питань підготовки до оздоровчої кампанії (квітень). Це свідчить про **недостатнє забезпечення Мінсоцполітики міжвідомчої координації заходів**, що здійснюються центральними і місцевими органами виконавчої влади щодо організації оздоровлення і відпочинку дітей, як передбачено його положенням і

⁹ Положення про центральний міжвідомчий штаб з координування організації і проведення оздоровлення та відпочинку дітей затверджено наказом Мінсоцполітики від 29.07.2015 № 780.

¹⁰ Персональний склад Штабу затверджено наказом Мінсоцполітики від 05.06.2015, наказом від 25.04.2016 внесено зміни до його складу.

¹¹ Наказ Мінсоцполітики від 31.03.2016 № 319.

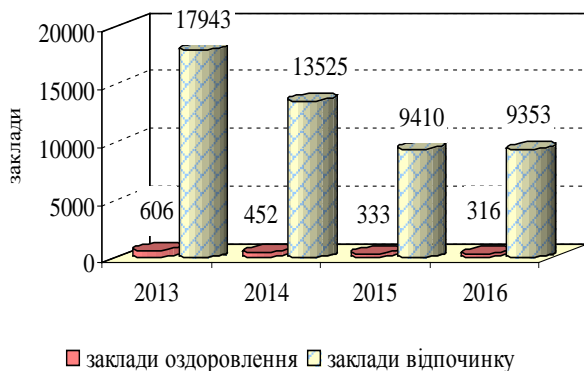
¹² Наказ від 29.03.2017 № 517.

Планом заходів на 2017 рік.

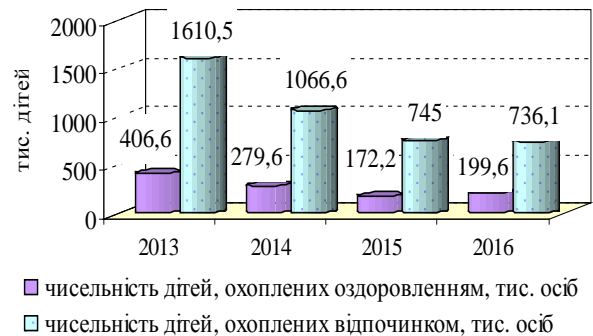
Аналіз статистичних показників¹³ щодо стану організації оздоровлення та відпочинку дітей показав, що протягом останніх чотирьох років **кількість дитячих закладів оздоровлення та відпочинку зменшилась на 8,8 тис. закладів (майже вдвічі)** – з 18,5 тис. закладів у 2013 році до 9,7 тис. закладів у 2016 році. **Кількість дітей, охоплених оздоровленням та відпочинком, зменшилась на 1081,4 тис. осіб (у 2,2 раза)** – з 2 млн осіб у 2013 році до **0,9 млн осіб у 2016 році** (див. діаграми 1 і 2, додаток).

Це сталося, зокрема, у зв'язку з втратою закладів оздоровлення та відпочинку, розташованих на території АР Крим, проведенням антитерористичної операції на сході країни, складною соціально-економічною, фінансовою ситуацією тощо.

Діаграма 1. Кількість дитячих закладів оздоровлення і відпочинку у 2013-2016 роках

Діаграма 2. Чисельність дітей, охоплених послугами оздоровлення і відпочинку у 2013 - 2016 роках

Як відображено на діаграмах, порівняно із попереднім роком, влітку 2016 року спостерігалася незначна позитивна динаміка чисельності дітей, охоплених оздоровленням та відпочинком: збільшення становило **18,5 тис. осіб** (на 2 відс.), однак кількість дитячих закладів оздоровлення та відпочинку порівняно з 2015 роком **зменшилась на 74 од.** (на 0,8 відс.), з яких закладів санаторного типу – **на 9 од.** (19,2 відс.), що не сприяє якісному оздоровленню дітей.

У 2016 році, як і в попередні роки, **лише кожна п'ята дитина** (199,6 тис. осіб) була охоплена **оздоровленням**, а **78,7 відс.** дітей (736,1 тис. осіб) отримали послуги **відпочинку**, при цьому переважно у таборах з денним перебуванням, в яких відпочивало 625,7 тис. осіб (**66,9 відс.** загальної чисельності оздоровлених дітей). У позаміських дитячих закладах було оздоровлено 160,2 тис. дітей (17,1 відс.), 12,1 тис. дітей (1,3 відс.) – у дитячих центрах та **лише 27,3 тис. дітей (2,9 відс.)** – у **зкладах санаторного типу**.

В той же час за даними місцевих органів виконавчої влади, які звітують

¹³ Дані статистичного бюлетеня Державної служби статистики України «Оздоровлення дітей у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку влітку 2016 року». Інформація за 2015–2016 роки наведена без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Мінсоцполітики, у 2016 році оздоровленням та відпочинком забезпечено **2,1 млн** дітей (52,7 відс. загальної чисельності дітей шкільного віку) (оздоровленням – 693,8 тис. осіб, відпочинком – 1 393,9 тис. осіб), з них – 1310 тис. дітей пільгових категорій (33,1 відс. загальної кількості дітей шкільного віку). Функціонувало **11105** дитячих закладів оздоровлення та відпочинку (**521** заклад оздоровлення та **10584** заклади відпочинку). На оздоровлення та відпочинок дітей витрачено **1681 млн грн** залучених коштів, з них 745 млн грн коштів місцевих бюджетів; 936 млн грн позабюджетних коштів.

В інформації Кабінету Міністрів України щодо виконання завдань, передбачених п. 2 протокольного доручення засідання Кабінету Міністрів України від 01.06.2016 № 18, Мінсоцполітики зазначено, що станом на 20.08.2016 забезпечено оздоровленням та відпочинком **1,8 млн** дітей (47 відс. загальної чисельності дітей шкільного віку).

Таким чином, за даними Держстату послугами оздоровлення та відпочинку влітку **2016 року** було охоплено на **0,9 млн осіб (у 2 рази) менше**, ніж за даними місцевих органів виконавчої влади, якими користується Мінсоцполітики та про які звітує Кабінетові Міністрів України.

Враховуючи зазначене, Рахункова палата використовувала при підготовці Звіту офіційні дані Держстату.

У 2017 році заплановано охопити оздоровленням та відпочинком **2 млн** дітей (50,9 відс.) (оздоровленням – 662 тис осіб; відпочинком – 1 324 тис осіб), з них **1162 тис. дітей пільгових категорій** (29,7 відс. загальної чисельності дітей шкільного віку), а також роботу **10764** закладів і спрямування на такі цілі **1,6 млрд грн**, з них 799,8 млн грн коштів місцевих бюджетів; 835,9 млн грн позабюджетних коштів.

Відповідно до статті 5 Закону № 375¹⁴ центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері сім'ї та дітей, **створює та веде Державний реєстр дитячих закладів оздоровлення та відпочинку** (далі – Реєстр), організовує проведення державної атестації дитячих закладів оздоровлення та відпочинку. Такі ж завдання покладені на Мінсоцполітики і його положенням.

На початку 2016 року до Реєстру було внесено **705** дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, на початок 2017 року – 721 заклад, станом на 01.08.2017 – **728 закладів**, з них за формою власності: **120** (16,5 відс.) – державні, **164** (8,8 відс.) – комунальні, **441** (60,6 відс.) – приватні, **три** (0,4 відс.) – власність іншої держави (Молдова); за типом: 69 закладів санаторного типу (9,5 відс.), 10 дитячих центрів (1,4 відс.), 649 позаміських закладів оздоровлення та відпочинку (89,1 відсотка).

Довідково. Із **728** дитячих закладів оздоровлення та відпочинку в Реєстрі відображено **80 закладів АР Крим та 10 закладів м. Севастополя**, які у цей час знаходяться на тимчасово окупованій території. Дані щодо внесених до Реєстру дитячих

¹⁴ Закон № 375 у редакції до 09.07.2017.

закладів оздоровлення та відпочинку (далі – ДЗОВ) Донецької та Луганської областей, які знаходяться в зоні антитерористичної операції, Мінсоцполітики відомостей не має.

Більшість дитячих закладів оздоровлення та відпочинку розташовані у Запорізькій (55 закладів), Херсонській (48), Одеській (47) областях; найменше ДЗОВ, внесених до Реєстру, – у Кіровоградській (7), Рівненській, Хмельницькій та Чернівецькій областях (по 8), та у м. Київ (10 закладів).

Аудитом встановлено, що Автоматизовану систему «Державний реєстр дитячих закладів оздоровлення та відпочинку» було розроблено та впроваджено на замовлення Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту ТОВ «Інформаційно-аналітична фірма «ЕКСОР» відповідно до договору про надання послуг від **10.12.2010 № 206**, вартість якого 71,2 тис. гривень.

Довідково. Між Міністерством України у справах сім'ї, молоді та спорту і ТОВ «Інформаційно-аналітична фірма «ЕКСОР» була укладена **Ліцензійна угода** щодо програмного продукту фірми ІАФ ЕКСОР, згідно з якою програма є **інтелектуальною власністю** авторського колективу згідно зі Свідоцтвом про державну реєстрацію авторського права на твір (невиключна ліцензія). Мінсім'ямолодьспорт втратило свої повноваження у листопаді 2011 року, Мінсоцполітики стало його правонаступником за окремими напрямками діяльності.

Автоматизована система «Державний реєстр дитячих закладів оздоровлення та відпочинку» на баланс Мінсоцполітики не приймалась, та, відповідно, не обліковується на рахунках бухгалтерського обліку. За період 2012 рік – I півріччя 2017 року кошти державного бюджету на удосконалення Реєстру Мінсоцполітики **не виділялись**.

Мінсоцполітики фактично не здійснюється технічний супровід Реєстру, зокрема, внаслідок відсутності належної координації структурних підрозділів міністерства. Це негативно впливає на функціонування Реєстру, стан реалізації його функцій та не забезпечує в окремих випадках права користувачів на доступ до необхідної інформації щодо дитячих закладів оздоровлення та відпочинку.

Механізм формування та ведення Реєстру визначено Порядком ведення Державного реєстру дитячих закладів оздоровлення та відпочинку¹⁵ (далі – Порядок ведення реєстру).

Протягом 2016 року Комісією Мінсоцполітики щодо ведення Реєстру¹⁶ було проведено сім засідань, на яких було розглянуто 30 заяв засновників ДЗОВ; протягом 2017 року – 4 засідання, розглянуто 36 заяв засновників ДЗОВ, прийняті рішення про внесення цієї інформації до Реєстру.

Згідно з пунктом 25 Порядку ведення реєстру відомості, що містяться в Реєстрі, є **відкритими і загальнодоступними**¹⁷. Аналізом стану функціонування Реєстру під час аудиту встановлено, що сервер має невелику потужність, застарілі та обмежені технічні можливості, що ускладнює одержання інформації із Реєстру. В окремих випадках інформація Реєстру **застаріла та не відповідає дійсності**.

¹⁵ Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.04.2008 № 425.

¹⁶ Порядок діяльності комісії Мінсоцполітики щодо ведення Реєстру затверджено наказом Міністерства від 01.02.2012 № 51.

¹⁷ Сайт Реєстру розміщено за адресою в мережі Інтернет: <http://drdz.mlsp.gov.ua>.

В порушення абзацу другого пункту 19 Порядку ведення у відомостях щодо більшості закладів, внесених до реєстру, **відсутня інформація** стосовно вартості ліжко-дня, інформація про графіки оздоровчих змін **застаріла**, переважно наведені дані за 2010–2013 роки. Не активні розділи сайту «Інформація з реєстру», «Фотогалерея», в розділі «Новини» наведені спортивні новини, датовані серпнем 2010 року; не відповідає дійсності інформація щодо органу, відповідального за ведення Реєстру, наведена в розділі «Контакти».

Реєстр не забезпечує відображення **динаміки** якісних і кількісних показників закладів, як це передбачено пунктом 2.2 Положення про реєстр. Інформація про заклади, зведена інформація щодо кількості ДЗОВ, внесених до Реєстру, в розрізі регіонів за їх типами та формою власності подається на дату запиту.

Таким чином, недосконалість Реєстру, обмеженість доступу до його ресурсів, застарілі або неповні дані, наведені в ньому, не забезпечують належної реалізації права користувачів на доступ до необхідної інформації щодо дитячих закладів оздоровлення та відпочинку. У повному обсязі своїх завдань і функцій Реєстр не виконує і потребує приведення до належного стану.

Згідно із Законом № 375 **державна атестація** є однією з форм **державного контролю** за діяльністю закладів оздоровлення та відпочинку незалежно від їх підпорядкування і форми власності, яка проводиться з метою оцінювання стану організації та здійснення оздоровчо-виховного процесу, стану матеріально-технічної бази закладу і забезпечення фахівцями.

Порядок проведення державної атестації дитячих закладів оздоровлення та відпочинку і присвоєння їм відповідних категорій затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.04.2009 № 426 (далі – Порядок № 426).

З жовтня 2015 року¹⁸ державну атестацію закладів усіх форм власності проводить **атестаційна комісія**, яка утворюється Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міською держадміністраціями залежно від місця розташування закладів, що атестуються.

Слід зазначити, що **Типове положення про атестаційну комісію** з проведення державної атестації дитячих закладів оздоровлення та відпочинку затверджене наказом Мінсоцполітики від **23.05.2016** № 545, який набув чинності **09.06.2016**, тобто **через 7 місяців** після передання повноважень, вже **під час літнього оздоровлення дітей**, що не дало можливості своєчасно створити регіональні атестаційні комісії та забезпечити атестацію закладів.

Державна атестація закладів проводиться **не рідше ніж один раз на п'ять років** під час надання ними послуг з оздоровлення та відпочинку. Однак Порядком № 426 не визначено механізму проведення державної атестації **для щойно створеного дитячого закладу**.

Згідно з п. 15 Порядку № 426 у міжатестаційний період керівник/власник закладу є персонально відповідальним **за забезпечення якості та обсягу**

¹⁸ Постановою Кабінету Міністрів України від 07.10.2015 № 816 затверджено зміни до Постанови № 426 в частині передання повноважень з проведення атестації дитячих закладів державної форми власності місцевим органам виконавчої влади.

надання послуг з оздоровлення та відпочинку.

Довідково. У разі виявлення в міжатестаційний період порушень у діяльності атестованого закладу, що можуть вплинути на безпеку та стан здоров'я дітей, або фактів порушення вимог державних соціальних стандартів оздоровлення та відпочинку дітей, уповноважений орган після проведення детальної перевірки може прийняти рішення про скасування результатів раніше проведеної державної атестації або призначення позачергової атестації за погодженням із Мінсоцполітики.

Водночас аудитом встановлено, що норма Порядку № 426 щодо визнання закладу не атестованим у разі виявлення порушень у діяльності атестованого закладу, скасування результатів раніше проведеної державної атестації або призначення позачергової атестації з метою державного контролю регіональними атестаційними комісіями не застосовується.

Мінсоцполітики утворена Вища атестаційна комісія, яка у разі незгоди закладу із висновком регіональної атестаційної комісії може прийняти рішення щодо проведення повторної державної атестації. Водночас, протягом періоду, що аналізується, таких звернень від керівників/власників дитячих закладів не надходило, відповідно, засідань вищої атестаційної комісії не відбувалось.

Згідно з Порядком № 426 контроль за проведенням державної атестації та координацію роботи з її проведення здійснює Мінсоцполітики.

Аудит засвідчив, що згідно з даними Реєстру майже чверть (23,1 відс.) дитячих закладів оздоровлення не проходили державну атестацію, а лише 73 заклади (10 відс.) мають вищу категорію. Найнижчі показники щодо проходження атестації у Харківській (7,7 відс.) та Закарпатській областях (8,7 відс. дитячих закладів оздоровлення та відпочинку).

Довідково. Всього з 2010 по 2016 роки проведено державну атестацію 798 дитячих закладів оздоровлення та відпочинку: 87 закладів державної форми власності та 711 закладів комунальної та приватної форм власності. У 2016 році проведено атестацію 129 закладів, у 2017 році заплановано проведення державної атестації 145 дитячих закладів.

План проведення державної атестації закладів затверджується регіональним уповноваженим органом за погодженням із Мінсоцполітики. Мінсоцполітики узагальнює плани регіональних комісій на п'ять років та щорічні плани, веде моніторинг їх виконання.

Аудитом встановлено, що у 2016 році виконання регіональних планів атестації дитячих закладів становило 65,5 відс.: заяву на проведення атестації не подав кожен третій заклад із запланованих.

Довідково. Так, у Вінницькій області не проведено атестації жодного з п'яти запланованих закладів, тільки кожен п'ятий заклад із запланованих атестовано у Херсонській області (21,4 відс.), близько чверті – у Запорізькій області (26,7 відс.), близько половини – у Закарпатській (44,4 відс.), Тернопільській (54,5 від.), Рівненській (57,5 відс.) областях.

Основними причинами невиконання плану проведення атестації дитячих закладів були невідкриття закладу в зв'язку з відсутністю фінансування, заміною форми власності та перенесення терміну проведення атестації.

Отже, у 2017 році належної координації заходів, що здійснюються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування щодо організації оздоровлення і відпочинку дітей, Мінсоцполітики не забезпечувало. Внаслідок недостатнього

контролю та координації Мінсоцполітики заходів з проведення державної атестації дитячих закладів оздоровлення і відпочинку майже їх чверть не проходили атестацію, а вищу категорію мають лише 10 відс. закладів. Зволікання Мінсоцполітики із затвердженням Типового положення про атестаційну комісію з проведення державної атестації дитячих закладів оздоровлення та відпочинку негативно вплинуло на проведення оздоровчої кампанії у 2016 році.

4. АУДИТ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЗДОРОВЛЕННЯ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ОСОБЛИВОЇ УВАГИ ТА ПІДТРИМКИ

У державному бюджеті України на 2016–2017 роки видатки Мінсоцполітики на забезпечення оздоровлення дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, були затверджені в обсязі **94,7** та **158,9** млн грн відповідно за двома бюджетними програмами (таблиця 1).

Таблиця 1

Фінансове забезпечення оздоровлення дітей, які потребують особливої уваги та підтримки

Показники	КПКВК 2501450 «Оздоровлення та відпочинок дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, в дитячих оздоровчих таборах МДЦ «Артек» і ДЦ «Молода гвардія»	КПКВК 2501200 «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»	ВСЬОГО
2016 рік			
Затверджено (млн грн)	88,8	5,9	94,7
Касові видатки (млн грн)	87,5	4,6	92,1
Кількість дітей, яку заплановано оздоровити (осіб)	15696	594	16290
Фактично оздоровлено (осіб)	15042	507	15549
I півріччя 2017 року			
Затверджено на рік (млн грн)	151,9	7,0	158,9
Касові видатки (млн грн)	60,8	0,5	61,3
Кількість дітей, яку заплановано оздоровити за рік (осіб)	20770	650	21420
Фактично оздоровлено (осіб)	9116	59	9175

За рахунок виділених у 2016 році на оздоровлення та відпочинок дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, **94,7** млн грн планувалось оздоровити **16,3 тис. дітей**. Фактично за рахунок використаних за цей рік **92,1** млн грн було оздоровлено **15,5 тис. дітей** (95,1 відс. запланованого).

У 2017 році на зазначені цілі передбачено **158,9** млн грн (у 1,7 раза більше, ніж у 2016 році), заплановано оздоровити **21,4 тис. дітей**. Фактично за I півріччя 2017 року касові видатки становили **61,3** млн грн, оздоровлено **9,2 тис. дітей**, які потребують особливої уваги та підтримки (43 відс. запланованого).

4.1. Оцінка ефективності використання коштів державного бюджету на заходи з оздоровлення дітей, які потребують особливої уваги та підтримки

У 2016–2017 роках видатки на забезпечення оздоровлення та відпочинку дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, здійснювались за рахунок коштів загального фонду державного бюджету за бюджетною програмою «Оздоровлення та відпочинок дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, в дитячих оздоровчих таборах МДЦ «Артек» і УДЦ «Молода гвардія» (КПКВК 2501450).

Згідно із Законом України від 03.02.2009 № 906 «Про державну підтримку та особливості функціонування дитячих центрів «Артек» і «Молода гвардія» (далі – Закон № 906) **держава забезпечує підтримку державних підприємств МДЦ «Артек» і УДЦ «Молода гвардія», як закладів оздоровлення і відпочинку дітей загальнодержавного значення, шляхом установа пільг з оподаткування, визначення особливостей правового режиму майна, закріпленого за цими дитячими центрами на праві господарського відання, та земельних ділянок, наданих їм у постійне користування. Кошти на придбання путівок до дитячих центрів «Артек» і «Молода гвардія» для оздоровлення та відпочинку дітей щороку передбачаються у Державному бюджеті України. Держава викупує: 90 відс. путівок дитячого центру «Артек», а решта реалізується зазначеним дитячим центром без залучення третіх осіб; 100 відс. путівок дитячого центру «Молода гвардія».**

Цілісний майновий комплекс УДЦ «Молода гвардія» належить до сфери управління Міністерства соціальної політики України¹⁹, а МДЦ «Артек» – Державного управління справами.

Протягом 2014–2015 років кошти державного бюджету за КПКВК 2501450 на забезпечення оздоровлення та відпочинку дітей пільгових категорій у МДЦ «Артек» не виділялись у зв'язку з тимчасовою окупацією АР Крим, на території якої він був розташований.

Довідково. У зв'язку з неможливістю МДЦ «Артек» продовжувати здійснювати на тимчасово окупованій території свою фінансово-господарську діяльність, Державним управлінням справами прийнято рішення щодо розміщення дитячого центру на базі Державного підприємства «Санаторний комплекс «Пуща-Озерна», що також перебуває в його управлінні. На підставі розпорядження ДУС від 10.06.2016 № 150 з 22.06.2016 розпочато діяльність з оздоровлення дітей за новим місцезнаходженням.

Згідно з Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для організації оздоровлення і відпочинку дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, в дитячих центрах «Артек» і «Молода гвардія» (далі – Порядок № 227)²⁰, кошти спрямовуються за двома напрямками:

➤ **організація оздоровлення і відпочинку дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, шляхом придбання путівок до дитячих центрів «Артек» і «Молода гвардія»;**

¹⁹ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1179-р.

²⁰ Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2011 № 227.

➤ **оплата послуг з охорони території та об'єктів дитячих центрів «Артек» і «Молода гвардія» підрозділами МВС.**

Зведена інформація щодо основних показників оздоровлення дітей в МДЦ «Артек» та УДЦ «Молода гвардія» за 2014–2017 роки наведена в таблиці 2.

Таблиця 2

**Основні показники оздоровлення дітей
в МДЦ «Артек» та УДЦ «Молода гвардія» у 2014–2017 роках**

Показники	2014	2015	2016	2017
<i>Вартість ліжко-дня та кількість оздоровлених дітей в МДЦ «Артек»</i>				
Планові бюджетні призначення (тис. грн)	–	–	23845,0	71727,4
Фактично використано коштів (тис. грн)	–	–	23037,2	30892,0
Вартість путівки (грн)	–	–	6246,5	8190,0
Вартість ліжко-дня (грн)	–	–	297,5	390,0
Кількість оздоровлених дітей (осіб)	–	–	3928	4096
Показники	2014	2015	2016	2017
<i>Вартість ліжко-дня та кількість оздоровлених дітей в УДЦ «Молода гвардія»</i>				
Планові бюджетні призначення (тис. грн)	51115,3	54284,7	62081,5	73873,5
Фактично використано коштів (тис. грн)	44853,3	50328,6	61541,4	33106,6
Вартість путівки (грн)	4890,4	5833,8	5977,0	7266,0
Вартість ліжко-дня (грн)	232,0	277,8	284,6	346
Кількість дітей (осіб)	10986	11120	11113	5020

Головним розпорядником бюджетних коштів цієї бюджетної програми є **Мінсоцполітики**. Одержувачами бюджетних коштів, передбачених для оплати послуг з охорони території та об'єктів МДЦ «Артек» і УДЦ «Молода гвардія» підрозділами МВС, є зазначені центри.

Придбані за рахунок бюджетних коштів путівки до дитячих центрів «Артек» і «Молода гвардія» надаються **безоплатно або з частковою оплатою** у розмірі **20, 30 чи 50 відс.** вартості путівки, яка сплачується за рахунок батьків (осіб, які їх замінюють) або інших джерел за визначеною Мінсоцполітики квотою. Категорії дітей, яким путівки надаються безоплатно або з частковою оплатою, визначаються Мінсоцполітики за погодженням з Мінфіном.

Сума, яка сплачується батьками (особами, які їх замінюють), вноситься до початку оздоровчої зміни в касу структурних підрозділів обласної, Київської міської держадміністрацій, до компетенції яких належить питання організації оздоровлення та відпочинку дітей, які перераховують зазначені кошти протягом п'яти робочих днів на рахунок Мінсоцполітики, відкритий в органах Державної казначейської служби для подальшого здійснення нею розрахунків з дитячими центрами «Артек» і «Молода гвардія».

Бюджетними запитами на 2016, 2017 роки за КПКВК 2501450 видатки на оздоровлення та відпочинок дітей в УДЦ «Молода гвардія» та МДЦ «Артек» на 2016 рік передбачались у сумі **88833,5 тис. грн**, на 2017 рік – **151885,9 тис. гривень**.

Бюджетним запитом за КПКВК 2501450 на 2016 рік визначена сума коштів, не забезпечена граничним обсягом, необхідна для виконання частини

другої статті 1 Закону № 906, у сумі **11891,2** тис. гривень.

Аудитом встановлено, що показники, наведені в бюджетних запитах на 2016 та 2017 роки, **не підтверджені деталізованими розрахунками**, що не відповідає принципу обґрунтованості бюджетної системи²¹.

За бюджетною програмою за КПКВК 2501450 Мінсоцполітики затверджені бюджетні призначення за рахунок державного бюджету на 2016 рік в обсязі **88833,5 тис. грн**, на 2017 рік – **151885,9 тис. гривень**²².

Відповідно до паспортів бюджетної програми на 2016 та 2017²³ роки за КПКВК 2501450 **головною метою** використання бюджетних коштів визначено забезпечення оздоровлення та відпочинку дітей пільгових категорій в УДЦ «Молода гвардія» та МДЦ «Артек».

Згідно із пунктом 4 Порядку № 227 вартість одного ліжко-дня для дитячих центрів «Артек» і «Молода гвардія» затверджується Мінсоцполітики за погодженням з Мінфіном:

- **на 2016 рік** вартість одного ліжко-дня в УДЦ «Молода гвардія» затверджена Мінсоцполітики у сумі **284,62 грн**, вартість путівки – у сумі **5977 грн**; в МДЦ «Артек» – у сумі **297,5 грн** та **6247 грн** відповідно.

Водночас, за зверненням МДЦ «Артек» у зв'язку з підвищенням тарифів на комунальні послуги, цін на товари та паливно-мастильні матеріали, у серпні 2016 року вартість одного ліжко-дня в МДЦ «Артек» була підвищена та затверджена у сумі **323,6 грн** і вартість путівки – **6795,6 тис. гривень**²⁴.

- **на 2017 рік** – вартість одного ліжко-дня в МДЦ «Артек» затверджена у сумі **390 грн** та вартість путівки – 8190 грн; в УДЦ «Молода гвардія» – у сумі **346 грн** та 7266 грн²⁵ відповідно.

Аудитом встановлено, що у калькуляціях вартості одного ліжко-дня у МДЦ «Артек» та УДЦ «Молода гвардія» обрахування обсягу витрат на харчування однієї дитини за день здійснювалось центрами та приймалось Мінсоцполітики **без поділу дітей на вікові групи**²⁶, що призвело до **збільшення вартості ліжко-дня** і вартості путівки та, як наслідок, до

²¹ Згідно із статтею 7 Бюджетного кодексу України бюджетна система України ґрунтується, зокрема, на принципі обґрунтованості – бюджет формується на реалістичних макропоказниках економічного і соціального розвитку України та розрахунках надходжень бюджету і витрат бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методик і правил.

²² На 2016 рік – Законом України від 25.12.2015 № 928 «Про Державний бюджет України на 2016 рік», на 2017 рік – Законом України від 21.12.2016 № 1801 «Про Державний бюджет України на 2017 рік».

²³ Затверджені спільними наказами Мінсоцполітики та Мінфіну від 09.03.2016 № 237/338 та від 06.03.2017 № 348/329.

²⁴ Накази Мінсоцполітики від 04.02.2016 № 75; від 10.03.2016 № 239; від 05.08.2016 № 851.

²⁵ Накази Мінсоцполітики від 24.02.2017 № 287; від 22.02.2017 № 269.

²⁶ Згідно з нормами харчування в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 22.11.2004 № 1591, денна норма продуктів харчування на одну дитину встановлена для двох вікових категорій: дітей віком до 10 років та віком 11–17 років включно.

необґрунтованого планування та завищення витрат на загальну суму 1040,3 тис. гривень.

Так, у 2016 році в УДЦ «Молода гвардія» вартість ліжко-дня в частині витрат на продукти харчування завищено на **9,01 грн**, відповідно вартість путівки – на 189,21 грн, загальний обсяг коштів – на **301,4 тис. грн**; у МДЦ «Артек» – на **4,9 грн**, 102,3 грн та **403,3 тис. грн** відповідно.

У 2017 році в УДЦ «Молода гвардія» вартість ліжко-дня в частині витрат на продукти харчування завищено на **5,18 грн**, вартість путівки – на 108,8 грн, загальний обсяг коштів на 2017 рік – на **238,1 тис. грн**; у МДЦ «Артек» – на **4,95 грн**, 103,9 грн і **97,5 тис. грн** відповідно.

За результатами проведення конкурсних торгів шляхом застосування переговорної процедури закупівлі у 2016 році Мінсоцполітики закуплено в УДЦ «Молода гвардія» **11200 путівок** (100 відс. вартості путівки за рахунок державного бюджету – 8470 шт., 80 відс. – 1479, 70 відс. – 540, 50 відс. – 711 штук); у МДЦ «Артек» – **3943 путівок** (100 відс. вартості путівки за рахунок державного бюджету – 2721 шт., 80 відс. – 486, 70 відс. – 486, 50 відс. – 250 штук відповідно).

У 2017 році Мінсоцполітики закуплено в УДЦ «Молода гвардія» **11200 путівок** (100 відс. вартості путівки за рахунок державного бюджету – 7695 шт., 80 відс. – 1685, 70 відс. – 1070, 50 відс. – 750 штук); у МДЦ «Артек» – **9570 путівок** (100 відс. вартості путівки за рахунок державного бюджету – 6774 шт., 80 відс. – 1346, 70 відс. – 910, 50 відс. – 540 штук відповідно).

За результатами закупівель Мінсоцполітики уклало з МДЦ «Артек» та УДЦ «Молода гвардія» договори про закупівлю послуг за державні кошти з оздоровлення та відпочинку дітей на 21 календарний день перебування у кожному закладі²⁷.

Всього у 2016 році Мінсоцполітики у МДЦ «Артек» було фактично викуплено 3943 путівки, що становило лише **56,4 відс** загальної наповнюваності закладу, у 2017 році – 9570 путівок (**88,4 відсотка**).

Отже, при складанні проекту Державного бюджету України на 2016 рік не було враховано вимоги Закону № 906 щодо викупу **90 відс. путівок** у МДЦ «Артек» за рахунок коштів державного бюджету. У 2016 році бюджетні призначення за КПКВК 2501450 були затверджені в обсязі **88,2 відс.** від обумовленої Мінсоцполітики загальної потреби в коштах.

Відповідно до паспортів бюджетної програми на 2016–2017 роки в межах бюджетної програми передбачено такий обсяг коштів:

➤ на 2016 рік – **88833,5 тис. гривень** Із загального обсягу бюджетних призначень **85926,5 тис. грн** (96,7 відс.) передбачено на придбання путівок (в УДЦ «Молода гвардія» – 62081,5 тис. грн (69,9 відс.); МДЦ «Артек» – 23845 тис. грн (26,8 відс.), а **2907 тис. грн** (4,1 відс.) – на оплату послуг з охорони території УДЦ «Молода гвардія»).

У зв'язку зі збільшенням вартості одного ліжко-дня перебування дитини у МДЦ «Артек» починаючи з четвертої тематичної зміни (з 297,5 грн до

²⁷ Від 13.06.2016 № 15/05-ПП, 14.03.2017 № 06-ПП; від 23.02.2016 № 15/01-ПП, 14.03.2017 № 05-ПП.

323,6 грн), спільним наказом Мінсоцполітики та Мінфіну від 24.10.2016 № 1212/895 внесені зміни до паспорта за КПКВК 2501450 на 2016 рік. Відповідно внесені зміни до результативних показників, а саме загальна кількість путівок, що затверджена за рахунок коштів державного бюджету на оздоровлення дітей у МДЦ «Артек», становила **3943 од**, що на 253 од. менше, ніж затверджено паспортом від 09.03.2016, при цьому загальний обсяг видатків не змінився.

Таким чином, збільшення вартості одного ліжко-дня **позбавило** можливості оздоровитися в МДЦ «Артек» **253** дитини пільгових категорій, які потребують особливої уваги.

➤ **на 2017 рік – 151885,9 тис. гривень**. Порівняно з попереднім роком бюджетні призначення збільшені на **63052,4 тис. грн (на 71 відсоток)**. Із загального обсягу бюджетних призначень, затверджених на поточний рік, **145600,9 тис. грн (95,9 відс.)** передбачено на придбання путівок, а **6285 тис. грн (4,1 відс.)** – на оплату послуг з охорони території дитячих таборів (в УДЦ «Молода гвардія» – 73873,5 тис. грн (48,6 відс.) та 3142,5 тис. грн (2,7 відс.); МДЦ «Артек» – 71727,4 тис. грн (47,2 відс.) та 3142,5 тис. грн. (2,7 відсотка).

У 2016 році Мінсоцполітики відкрито асигнувань за КПКВК 2501450 у загальній сумі **88833,5 тис. грн**, з них 85926,5 тис. грн на придбання путівок та 2907 тис. грн на оплату послуг з охорони території УДЦ «Молода гвардія».

Усього використано коштів державного бюджету на придбання путівок на загальну суму **84578,6 тис. грн (за договором з УДЦ «Молода гвардія» – у сумі 61541,5 тис. грн та договором з МДЦ «Артек» – на 23037,2 тис. гривень)**. Відповідно до умов договорів протягом 2016 року на рахунок Мінсоцполітики надійшло коштів часткової оплати вартості путівок, яка сплачена за рахунок батьків, у сумі **7207,8 тис. грн**, перераховано на рахунки дитячих центрів – **7133,5 тис. грн** та повернено батькам кошти за невикористані путівки та ліжко-дні – **66,4 тис. гривень**.

Станом на 01.01.2017 кошти у сумі **1347,9 тис. грн** за КПКВК 2501450 **залишились невикористаними**, з них: за невикористані путівки – 565,8 тис. грн (УДЦ «Молода гвардія» – 492,5 тис. грн (87 путівок); МДЦ «Артек» – 73,3 тис. грн (14 путівок); за невикористані ліжко-дні через достроковий від'їзд дітей – 779,7 тис. грн (УДЦ «Молода гвардія» – 47,6 тис. грн; МДЦ «Артек» – 732,1 тис. грн; нерозподілені кошти – 2,4 тис. грн; за напрямом «Забезпечення охорони території і об'єктів державного підприємства УДЦ «Молода гвардія» – 0,1 тис. гривень).

На 2016 рік у МДЦ «Артек» було заплановано оздоровлення **4085 осіб**, 2017 рік – **9570 осіб**, фактично оздоровлено **3929 дітей**, у I півріччі 2017 року – **4096** дітей пільгових категорій (за безоплатними путівками у 2016 році – 2736 осіб, у I півріччі 2017 – 2806 осіб, з частковою оплатою 20 відс. – 486 і 671 дитина, 30 відс. – 480 і 396 осіб, 50 відс. – 252 і 223 дитини відповідно).

В УДЦ «Молода гвардія» у 2016 році за рахунок державного бюджету було заплановано оздоровлення **11611 осіб** та у 2017 році – **11200** дітей пільгових категорій. Фактично оздоровлено у 2016 році **11113 осіб**, у 2017 році станом на 01.07.2017 – **5020 осіб** (за безоплатними путівками у 2016 році – 8397 осіб, у

І півріччі 2017 року – 3446 осіб, з частковою оплатою 20 відс. – 1471 і 790 дітей, 70 відс. – 540 і 448 осіб, 50 відс. – 706 і 336 дітей відповідно).

За даними звіту Мінсоцполітики про виконання паспорта бюджетної програми за КПКВК 2501450 (далі – Звіт), станом 01.01.2017 касові видатки становили **87485,5 тис. грн**, з них на придбання путівок для оздоровлення і відпочинку дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки, у УДЦ «Молода гвардія» – **61541,4 тис. грн**, у МДЦ «Артек» – **23037,2 тис. грн** та забезпечення охорони території та об'єктів УДЦ «Молода гвардія» – **2906,9 тис. гривень**. Основні результати виконання бюджетної програми:

- **показник продукту:**

- усього путівок, що придбавались за рахунок коштів державного бюджету на оздоровлення дітей у УДЦ «Молода гвардія» – **11113 од. (99,2 відс. їх запланованої кількості (11200 од.), (87 путівок залишились невикористаними у зв'язку з недозаїздом дітей);**

- усього путівок, що придбавались за рахунок коштів державного бюджету на оздоровлення дітей у МДЦ «Артек» – **3929 од. (99,6 відс. їх запланованої кількості (3943 од.), (14 путівок залишились невикористаними у зв'язку з недозаїздом дітей).** Крім того, у зв'язку із збільшенням вартості ліжко-дня була зменшена кількість путівок на 253 од. порівняно із кількістю, яка затверджена паспортом від 09.03.2016 (4196 од.);

- **показник ефективності:** вартість ліжко-дня в УДЦ «Молода гвардія» – 284,6 грн, вартість путівки на 21 добу – 5977 грн; вартість ліжко-дня в МДЦ «Артек» на першу–третю зміни – 297,5 грн, вартість путівки – 6247,5 грн; на четверту–сьому зміни – 323,6 грн та 6795,6 грн відповідно;

- **показник якості:** відсоток дітей, які оздоровлені протягом року, – 99,3 відс. проти 100 відс. запланованих.

За січень-червень 2017 року Мінсоцполітики за КПКВК 2501450 відкрито асигнувань на загальну суму **68944,1 тис. грн (86,1 відс. передбаченого обсягу на цей період)**, з них **66178,5 тис. грн** – на придбання путівок, **2765,6 тис. грн** – на оплату послуг з охорони територій дитячих центрів.

Станом на 01.07.2017 Мінсоцполітики використано коштів державного бюджету на придбання путівок у загальній сумі **58524,8 тис. грн**, в тому числі за договором, укладеним з УДЦ «Молода гвардія», – в сумі **31170,9 тис. грн** та за договором, укладеним з МДЦ «Артек», – **27353,9 тис. гривень**.

Відповідно до умов договорів протягом I півріччя 2017 року на рахунок Мінсоцполітики надійшло коштів часткової оплати вартості путівок, яка сплачена за рахунок батьків, у сумі 5929,9 тис. грн, перераховано на рахунки дитячих центрів – 1229,9 тис. грн та повернено батькам кошти за невикористані путівки 26,2 тис. грн, залишок коштів на 01.07.2017 становив 4681,7 тис. гривень.

Згідно зі звітом про надходження та використання коштів загального фонду (ф. 2) за II квартал 2017 року за бюджетною програмою КПКВК 2501450 затверджені видатки на суму **151885,9 тис. грн**, надійшло коштів (касові видатки) – **60846,5 тис. грн**, фактичні видатки – **51654,3 тис. гривень**.

Згідно зі звітом про заборгованість за бюджетними коштами (ф. 7) за

КПКВК 2501450 за II квартал 2017 року на кінець звітної періоду кредиторська заборгованість відсутня, дебіторська становить **11580,7 тис. грн**, яка утворилась внаслідок здійснення попередньої оплати (70 відс.) згідно з договорами про закупівлю послуг за державні кошти.

Згідно із пунктом 9 Порядку № 227 Мінсоцполітики:

- **затверджує розподіл** путівок до дитячих центрів «Артек» і «Молода гвардія» у розрізі адміністративно-територіальних одиниць **пропорційно співвідношенню чисельності дітей шкільного віку в регіоні до загальної чисельності таких дітей в Україні** за даними органів державної статистики з урахуванням кількості дітей пільгових категорій та **укладає договори** з структурними підрозділами обласної, Київської міської держадміністрацій, до компетенції яких належить питання організації оздоровлення та відпочинку дітей, про направлення дітей для оздоровлення та відпочинку (далі – структурні підрозділи);

- **передає путівки** структурним підрозділам, які здійснюють розподіл путівок у розрізі районів і міст обласного значення пропорційно співвідношенню чисельності в них дітей шкільного віку до загальної чисельності таких дітей у відповідній області, м. Києві з урахуванням кількості дітей пільгових категорій.

Наказами від 11.02.2016 № 104 та від 10.03.2016 № 238 Мінсоцполітики затверджені **Положення про порядок направлення дітей** для оздоровлення та відпочинку до державного підприємства «Український дитячий центр «Молода гвардія» та «Міжнародний дитячий центр «Артек» за рахунок бюджетних коштів (далі – Положення № 104, Положення № 238).

Аудитом встановлено, що Мінсоцполітики у 2016–2017 роках **розподіл путівок на рік у розрізі адміністративно-територіальних одиниць не затверджувало**. Водночас, згідно з пунктом 2 розділу II Положень № 104 і № 238, наказом Мінсоцполітики затверджується розподіл путівок до МДЦ «Артек» та УДЦ «Молода гвардія», що фінансуються 100 відс. та з частковою оплатою за рахунок державного бюджету (80 відс., 70 відс., 50 відс. вартості), між структурними підрозділами **на кожну відповідну зміну**.

Внаслідок відсутності розподілів на рік, структурні підрозділи не володіли інформацією щодо кількості запланованих путівок в розрізі пільгових категорій, а одержували цю інформацію безпосередньо перед початком відповідних змін, що **ускладнювало направлення дітей до дитячих центрів**.

На виконання вимог Постанови № 227 Мінсоцполітики у березні, червні 2016 року та квітні-травні 2017 року уклало із структурними підрозділами договори про направлення дітей для оздоровлення та відпочинку до УДЦ «Молода гвардія» і МДЦ «Артек».

Довідково. У договорах визначено: **вартість одного ліжка-дня** (МДЦ «Артек» у 2016 році – 323,6 грн, у 2017 році – 390 грн; УДЦ «Молода гвардія» у 2016 році – 284,62 грн, у 2017 році – 346 грн); **сума часткової оплати путівок за рахунок батьків** (МДЦ «Артек» у 2016 році: перша–третя зміни – 1249,5 грн; 1874,25 грн; 3123,75 грн; четверта–сьома зміни – 1359,12 грн; 2038,68 грн; 3397,8 грн; у 2017 році: перша – третя зміни – 1638 грн,

2457 грн, 4095 грн; УДЦ «Молода гвардія» у 2016 році – 1195,4 грн, 1793,11 грн, 2988,51 грн, у 2017 році – 1453,2 грн, 2179,8 грн, 3633 грн).

Слід зазначити, що **договорами не визначена загальна кількість дітей відповідного регіону для оздоровлення у зазначених центрах на рік.**

У МДЦ «Артек» та УДЦ «Молода гвардія» організовуються оздоровчі та тематичні²⁸ зміни. До МДЦ «Артек» та УДЦ «Молода гвардія» направляються діти віком: у період з кінця вересня до середини травня поточного року від 8 до 16 років; у період із середини травня до кінця вересня – від 7 до 17 років.

Путівки до МДЦ «Артек» та УДЦ «Молода гвардія», придбані за рахунок бюджетних коштів, надаються безоплатно або із частковою оплатою за **визначеною Мінсоцполітики квотою**. Квота путівок на календарний рік затверджується наказом Мінсоцполітики. Аудитом встановлено, що в порушення вимог пункту 7 розділу I Положень № 104, 238 Мінсоцполітики **не затверджувало квоту путівок на рік**. Натомість розподіл путівок на кожний рік визначався згідно із специфікаціями путівок на оздоровлення дітей (Додаток 2 до Договорів про закупівлю послуг за державні кошти), які підписувались Заступником Міністра соціальної політики – керівником апарату та дитячим центром.

Невизначення загальної квоти надання путівок дітям безоплатно або з частковою оплатою призвело до того, що згідно з планами-графіками розподілу путівок більшість путівок з частковою оплатою у розмірі 30 та 50 відс. вартості виділялись у літні зміни, **а безоплатні – у зимові, весняні та осінні зміни** (навчальний період). Це **обмежувало можливості найбільш вразливих категорій дітей**, а саме: дітей-сиріт; дітей, позбавлених батьківського піклування; дітей-інвалідів; дітей, один із батьків яких загинув (пропав безвісти) або помер; які постраждали внаслідок стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф; дітей із багатодітних та малозабезпечених сімей, **на оздоровлення у літній період.**

У 2016–2017 роках наказами Мінсоцполітики затверджувались річні Плани-графіки розподілу путівок на оздоровлення дітей та тематичних змін у МДЦ «Артек» та УДЦ «Молода гвардія».

Відповідно до затверджених планів-графіків у 2016 році МДЦ «Артек» було заплановано проведення восьми тематичних змін тривалістю 21 день (*перша зміна – з 22.06; остання зміна – по 23.12.2016*), більшість **безоплатних** путівок було заплановано розподілити **на осінньо-зимові зміни – 2450 (90 відс.)**, при цьому на літні зміни – 271 путівку (10 відсотків).

В УДЦ «Молода гвардія» було заплановано проведення 13 змін тривалістю 21 день *кожна (початок оздоровлення – з 15.02.2016, остання зміна – по 26.12.2016)*. Більшість **безоплатних путівок** заплановано виділити **на осінньо-**

²⁸ Тематична зміна – оздоровча або відпочинкова зміна, протягом якої дитина, крім послуг з оздоровлення та відпочинку, отримує комплекс додаткових послуг, спрямованих на розвиток її здібностей та реалізацію інтересів за напрямками позашкільної освіти, фізичної культури та спорту, соціальної реабілітації, соціального захисту тощо, за спеціальною програмою.

зимову зміну (4300 путівок, або 50,8 відс.), при цьому на літні зміни – 1502 (17,7 відсотка).

На 2017 рік у МДЦ «Артек» заплановано проведення 13 змін тривалістю 21 день кожна (початок оздоровлення – з 28.02–20.03.2017, остання зміна – по 25.12.2017). Більшість **безоплатних путівок** заплановано виділити на осінні (2550 путівок, або 37,6 відс.) та весняні (2230 путівок, або 32,9 відс.) зміни, при цьому на літні зміни – 13244 путівки (19,5 відс.), на зимові зміни – 670 (9,9 відсотка).

В УДЦ «Молода гвардія» заплановано проведення 13 змін тривалістю 21 день кожна (початок оздоровлення – з 22.02.2017, остання зміна – по 26.12.2017). Більшість **безоплатних путівок** заплановано виділити на весняні – 2730 шт. (35,5 відс.) та осінні – 2588 шт. (33,6 відс.) зміни, при цьому на літні – 1677 (21,8 відс.), на зимову зміну – 700 шт. (9,1 відсоток).

Крім того, як у 2016 році, так і у 2017 Мінсоцполітики за рахунок загальної кількості путівок до дитячих центрів передбачалось виділення путівок для дітей – учасників різних фестивалів, конкурсів, конгресів. Усього у 2016 році до МДЦ «Артек» було передбачено **71** путівку (1,8 відс.), до УДЦ «Молода гвардія» у 2016 році – **2122** путівки (18,9 відс.) та у I півріччі 2017 року – **904** путівки (21,1 відс. загальної кількості путівок).

Мінсоцполітики у 2016 році у зв'язку з проведенням на базі УДЦ «Молода гвардія» фестивалів вносились зміни до плану–графіка, якими зменшувалась планова кількість безоплатних путівок на літні зміни.

Довідково. На шосту та сьому зміну планувалось по 592 безоплатних путівок, тоді як з урахуванням внесених змін кількість значно зменшилась і становила 392 та 271 безоплатних путівок, при цьому збільшено кількість путівок з частковою оплатою у розмірі 20 відс. вартості путівки за рахунок батьків на шосту зміну (з 225 до 275 од.) та сьому зміну (з 226 до 656 одиниць).

Мінсоцполітики видавались накази про організацію відповідної тематичної зміни та здійснювався розподіл путівок між структурними підрозділами в **обмежений термін до початку зміни** (від 0 до 26 днів), що ускладнило підбір дітей пільгових категорій; вчасне бронювання квитків для проїзду організованих груп дітей до центрів (особливо у літній період); вчасне (до початку зміни) перерахування батьками часткової оплати вартості путівки; призводило до затримки перерахування, що у свою чергу створило ризики для вчасного їх перерахування до Мінсоцполітики та дитячих центрів.

Так, розподіл путівок на першу тематичну зміну для оздоровлення та відпочинку дітей із **22.02.2017 до 14.03.2017** включно затверджено наказом Мінсоцполітики від **22.02.2017** № 270, тобто в **день початку зміни**. Відповідно до цього наказу, на цей період розподілено **700 безоплатних путівок** для найбільш вразливих категорій дітей.

Внаслідок зазначеного за підсумками заїзду першої тематичної зміни до УДЦ «Молода гвардія» прибуло 462 дитини, а **238 путівок залишились невикористаними**. Від Закарпатської (розподілено 27 путівок), Івано-Франківської (26), Луганської (31), Харківської (38) областей та м. Києва (розподілено 43 путівки) **взагалі не заїхало жодної дитини**.

➤ У зв'язку з вкрай обмеженим часом, наданим на підбір групи, департамент соціального захисту населення Луганської облдержадміністрації не забезпечив участь дітей Луганської області у першій оздоровчій зміні. Організація виїзду груп дітей до м. Одеса ускладнена відсутністю прямого залізничного сполучення у південному напрямку та потребувала додаткового замовлення автотранспорту для перевезення дітей до потяга у м. Слов'янську;

➤ За інформацією департаменту соціального захисту населення Івано-Франківської облдержадміністрації, у зв'язку із неможливістю укомплектування потяга Івано-Франківськ – Одеса додатковим вагоном для перевезення групи дітей, не було можливості вчасно доставити дітей до УДЦ «Молода гвардія» на першу зміну;

➤ Департамент освіти і науки, молоді та спорту КМДА проінформував, що у такий короткий термін здійснення підбору та направлення дітей було неможливим.

Загалом, у 2016 році кількість випадків недоїздів становила **654** випадки (498 – до УДЦ «Молода гвардія», 156 – до МДЦ «Артек»). Мінсоцполітики вживало заходів щодо перерозподілу невикористаних путівок на подальші зміни. Остаточо залишились невикористаними **101** путівка (87 – до УДЦ «Молода гвардія», 14 – до МДЦ «Артек») та **2612** невикористаних **ліжко-днів** (172 – в УДЦ «Молода гвардія», 2440 – у МДЦ «Артек»).

У 2017 році станом на 01.07.2017 кількість випадків недоїздів становила **718** (266 – до УДЦ «Молода гвардія», 452 – МДЦ «Артек»). Кількість невикористаних путівок становила **319** (139 – МДЦ «Артек» і 180 – УДЦ «Молода гвардія»).

Основною причиною невикористання путівок було **зволікання Мінсоцполітики з виданням наказів** «Про організацію відповідних тематичних змін у ДП «УДЦ «Молода гвардія», що спричиняло труднощі з підбором та направленням дітей структурними підрозділами облдержадміністрацій.

У 2016–2017 роках Мінсоцполітики приділялась увага оздоровленню дітей, які проживають в населених пунктах, розташованих на лінії зіткнення.

Довідково. Голови Луганської та Донецької облдержадміністрацій звертались до Мінсоцполітики з проханням розглянути можливість організації **додаткового оздоровлення** за рахунок коштів державного бюджету та забезпечити оздоровчими послугами та належним відпочинком таких дітей. Зокрема, на території цих областей в населених пунктах, розташованих на лінії зіткнення (Станично-Луганський, Попаснянський, Новоайдарський райони Луганської області та м. Авдіївка, м. Торецьк, окремі райони міста Маріуполя, Бахмутський, Волноваський, Мар'їнський та Ясинуватський райони Донецької області) проживають діти пільгових категорій, загальна кількість яких становила у Луганській області близько **4 тис.** та близько **20,2 тис.** – у Донецькій області.

У жовтні 2016 року Уряд погодився з пропозицією Мінсоцполітики, Донецької та Луганської облдержадміністрацій щодо виділення за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті за КПКВК 2501450, безоплатних путівок до МДЦ «Артек» та УДЦ «Молода гвардія» у кількості **650 та 800** відповідно для оздоровлення протягом року дітей із населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення²⁹.

²⁹ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.10.2016 № 720 «Питання організації оздоровлення та відпочинку дітей із населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення, у 2016 році».

Довідково. Відповідно до наказу Мінсоцполітики в УДЦ «Молода гвардія» на одинадцяту тематичну зміну було виділено **400** безоплатних путівок для дітей із населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення (Донецька область – 300 од. та Луганська – 100 од.). У зв'язку з ускладненим виїздом з населених пунктів, які знаходяться на лінії зіткнення, та відповідно до листів структурних підрозділів Мінсоцполітики повернено 25 невикористаних путівок (Донецька область – 4 од., Луганська область – 21 одиниця). Внаслідок чого на дванадцяту тематичну зміну розподілено **424** путівки (Донецька область – 304 од. та Луганська – 120 од.) та на тринадцяту тематичну зміну – **одну** путівку для Донецької області.

До МДЦ «Артек» передбачалось виділити на сьому тематичну зміну **650** безоплатних путівок для дітей із населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення (Донецька область – 400 од. та Луганська – 250 од.). Фактично заїхало **649** дітей (Донецька – 399, Луганська – 250 осіб).

Аналогічне розпорядження Кабінетом Міністрів України прийнято і у 2017 році³⁰, згідно з яким погоджено пропозицію про виділення безоплатних путівок до дитячих центрів «Артек» і «Молода гвардія» у кількості, відповідно 700 і 800, для оздоровлення дітей із населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення.

Таким чином, за КПКВК 2501450 Мінсоцполітики не забезпечено обґрунтованого планування видатків на суму 1040,3 грн, а кошти у сумі 1347,9 тис. грн залишились невикористаними через невикористання 101 путівки та ліжко-днів. Мінсоцполітики видавались накази про організацію тематичних змін в обмежений термін до початку зміни, що спричинило недоїзди дітей та невикористання путівок. Невизначення загальної квоти надання путівок дітям пільгових категорій призвело до виділення більшості безоплатних путівок у зимові, весняні та осінні зміни.

4.2. Результати аудиту використання коштів державного бюджету, передбачених на оздоровлення та відпочинок дітей в УДЦ «Молода гвардія» і МДЦ «Артек»

Аудитами, проведеними на об'єктах контролю – в УДЦ «Молода гвардія» і «МДЦ «Артек», структурних підрозділах, до компетенції яких належить питання організації оздоровлення та відпочинку дітей, виявлено низку проблем і недоліків в організації оздоровлення дітей, які потребують особливої уваги та підтримки.

➤ Всупереч вимогам пункту 6 розділу II Положення № 104, за відсутності дієвого контролю з боку Мінсоцполітики і єдиної методики збору даних щодо кількості дітей пільгових категорій, **повної і достовірної бази даних** щодо таких дітей структурними підрозділами у 2016–2017 роках **не сформовано**. Це призвело до недостовірності та неповноти даних щодо дітей пільгових категорій на всіх рівнях формування потреби в оздоровленні таких дітей, непоодиноких випадків викривлення даних та **непропорційного**

³⁰ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.04.2017 № 278-р «Питання організації оздоровлення та відпочинку дітей із населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення, у 2017 році».

розподілу путівок.

Зокрема, за відсутності створеної бази даних дітей, розподіл путівок до УДЦ «Молода гвардія» здійснювався службою у справах дітей та сім'ї Київської облдержадміністрації виходячи лише із загальної чисельності дітей, **без урахування кількості дітей пільгових категорій**, на підставі інформацій відповідних управлінь соціального захисту населення. Як наслідок, у 2016 році на Києво-Святошинський район розподілено лише 3,2 відс. путівок при тому, що загальна чисельність дітей шкільного віку цього району у Київській області становила 10,5 відсотка. Аналогічна ситуація склалась і у м. Біла Церква – розподілено лише 4,1 відс. путівок замість 12 відсотків. Водночас Поліському району з часткою кількості дітей 0,5 відс. розподілено 2,3 відс. путівок, Таращанському – 1,8 відс. (5 відс.), Фастівському – 1,9 відс. (4,8 відс.), м. Переяслав – Хмельницький – 1,6 відс. (5,4 відс.), м. Ржищів з часткою кількості дітей 0,4 відс. – 2 відс. путівок.

➤ Виділення Мінсоцполітики за відсутності затвердженої квоти путівок для дітей – учасників різних фестивалів, конкурсів, конгресів призводило до **недотримання пропорційного розподілу путівок**.

Так, у м. Добропілля в 2016 році налічувалось 6184 дітей віком від 7 до 17 років (3,8 відс. загальної чисельності дітей області), з них 1477 дітей пільгових категорій (3,7 відс. загальної чисельності таких дітей), натомість цьому місту у 2016 році Управлінням у справах сім'ї Донецької облдержадміністрації розподілено 104 путівки (4,7 відс. від всіх путівок, що розподілені області) замість 81 путівки (на 23 путівки більше).

Водночас, внаслідок видання Мінсоцполітики наказу від 23.06.2016 щодо організації сьомої тематичної зміни, дітям – учасникам X Міжнародного конкурсу-фестивалю та учасникам Всеукраїнських фізкультурно-оздоровчих змагань м. Добропілля виділено 73 путівки (**76,8 відс.** загальної чисельності путівок, виділених **на всю Донецьку область** – 95 путівок).

На виконання зазначеного наказу управлінням у справах сім'ї Донецької облдержадміністрації затверджено³¹ план розподілу путівок та поіменні списки учасників конкурсу, які направляються до УДЦ «Молода гвардія» на сьому тематичну зміну з 14.07.2016 по 03.08.2016 в кількості 66 дітей зі статусом «обдарована дитина» (65 дітей з міста Добропілля та одна дитина з Добропільського району). Решта – 26 путівок (22 – безкоштовні; одна – з оплатою 20 відс.; три – з оплатою 50 відс.) розподілено по всіх інших структурних підрозділах міст та районів області.

➤ В порушення вимог пункту 1 Порядку направлення дітей до дитячих закладів оздоровлення та відпочинку за рахунок коштів державного бюджету³², пункту 3 розділу III Положень № 104, 238 управлінням з гуманітарних питань

³¹ Наказ управління у справах сім'ї Донецької обласної державної адміністрації від 23.06.2016 № 91-о.

³² Порядок направлення дітей до дитячих закладів оздоровлення та відпочинку за рахунок коштів державного бюджету, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.2009 № 734.

Краматорської міської ради (Донецька область) за наявності у 2016 році 620 заяв, у 2017 році – 551 від батьків та опікунів дітей, які повинні оздоровлюватись першочергово, оздоровлено 59 обдарованих дітей, які не мають право на отримання путівок у першочерговому порядку (до УДЦ «Молода гвардія» у 2016 році 25 путівок на загальну суму 149,4 тис. грн та у I півріччі 2017 року 11 путівок на загальну суму 79,9 тис. грн; до МДЦ «Артек» 13 путівок на загальну суму 84,5 тис. грн у 2016 році, в I півріччі 2017 року – 10 путівок на загальну суму 81,9 тис. гривень. Тобто, управлінням з гуманітарних питань Краматорської міської ради **не реалізовані законні права першочергового оздоровлення дітей пільгових категорій.**

➤ Нікольською та Мангушською райдержадміністраціями Донецької області не забезпечено перевезення дітей з віддалених районів до центрів організації відправки, що призвело до масових відмов батьків дітей від путівок і фактично позбавило **109 дітей** пільгових категорій їх права на оздоровлення в цих дитячих центрах.

У 2016–2017 роках за наявної чисельності дітей пільгових категорій Нікольського та Мангушського районів 486 та 2135 осіб відповідно, жодної путівки у ці райони не було розподілено через відмову відділів у справах сім'ї, молоді та спорту Нікольської та Мангушської райдержадміністрації від направлення дітей у дитячі центри у зв'язку з незабезпеченням організації підвезення дітей до міста Костянтинівка (центр організованої відправки), а самостійно батьки не мали можливості доставити дітей до місця оздоровлення.

➤ В порушення вимог пункту 1 розділу III Положення № 104 управління у справах молоді та спорту Рівненської облдержадміністрації на підставі подання виконавчого комітету Вараської міської ради у 2016 році виділило **безоплатну путівку № 002538** до УДЦ «Молода гвардія» (четверта зміна, період заїзду 24.04.2016 – 14.05.2016) вартістю **6,0 тис. грн** Г.В.О. (02.10.2006 року народження), як дитині учасника антитерористичної операції, тоді як згідно з Положенням № 104 дітям осіб, визнаних учасниками бойових дій відповідно до п. 19 частини першої ст. 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», путівки на оздоровлення та відпочинок надаються із частковою оплатою в розмірі 20 відс. вартості (сплачується за рахунок батьків, осіб, які їх замінюють, або з інших джерел, не заборонених законодавством), що у цьому випадку становить 1,2 тис. грн, що є використанням бюджетних коштів з **порушенням законодавства.**

➤ У недотримання вимог пункту 2 розділу III Положення № 104 відділом молоді та спорту Северодонецької міської ради Луганської області надано **11 путівок** до УДЦ «Молода гвардія» загальною вартістю **64,6 тис. грн дітям, які не мають права на пільгове оздоровлення**, а саме: у 2016 році вісім путівок вартістю 46,8 тис. грн – без необхідних підтверджуючих документів; у I півріччі 2017 року три путівки вартістю 17,8 тис. грн – дітям, які не відповідають критеріям категорії талановитих та обдарованих дітей, що призвело до використання бюджетних коштів з **порушенням законодавства.**

➤ В порушення вимог пункту 4 розділу I Положення № 238

МДЦ «Артек» протягом I півріччя 2017 року проводилось оздоровлення двох дітей, яким на момент початку зміни не виповнилося семи років, на що Мінсоцполітики витрачено **10,7 тис. грн** коштів державного бюджету, що призвело до використання цих коштів з **порушенням законодавства**.

За результатами проведеного аудиту у **надавачів послуг** МДЦ «Артек» та УДЦ «Молода гвардія» встановлено низку недоліків і порушень, що призвели до використання коштів з **недотриманням вимог законодавства та неефективного використання коштів державного бюджету**.

Проведеним аудитом стану надання послуг МДЦ «Артек» і УДЦ «Молода гвардія» з відпочинку та оздоровлення дітей у 2016 році та I півріччі 2017 року встановлено, що їх матеріально-технічна база **застаріла** та, як наслідок, **не дозволяє надавати дітям оздоровчі послуги якісно та в повному обсязі**. На сьогоднішній день Артек при збереженні статусу "міжнародний" приймає дітей тільки з України.

➤ Згідно із розпорядженням Керівника Державного управління справами від 30.11.2016 № 313 та від 09.03.2017 № 75 «Про безоплатну передачу державного нерухомого майна» державним підприємством «Санаторний комплекс «Пуща-Озерна» безоплатно передано з господарського відання та балансу, а ДПУ «МДЦ «Артек» прийняте в господарське відання та на баланс державне майно. В порушення вимог Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»³³ 22 будівлі та споруди обліковуються в бухгалтерському обліку МДЦ «Артек» за залишковою вартістю, тобто **фактично їх вартість занижено на 40 172,6 тис. грн**, а два об'єкти із нульовою залишковою вартістю (причал і павільйон станції човнів) на балансі взагалі не обліковуються. В порушення вимог статті 4 Закону України від 01.07.2004 № 1952 «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» МДЦ «Артек» **речові права на прийнятті 22 будівлі, споруди станом на 01.07.2017 не оформлені**.

➤ У недотримання вимог статті 7 Закону України від 02.03.2015 № 222 «Про ліцензування видів господарської діяльності» МДЦ «Артек» **провадило господарську діяльність з медичної практики за відсутності відповідної ліцензії**. Протягом 2016 року та I півріччя 2017 року на придбання медикаментів та виплату заробітної плати медичному персоналу з **порушенням чинного законодавства витрачено 1670,2 тис. гривень**.

➤ Мінсоцполітики у 2016 році укладено з МДЦ «Артек» договір про закупівлю послуг за державні кошти з оздоровлення та відпочинку дітей **за відсутності свідоцтва про державну атестацію**, що є недотриманням вимог пункту 12 Порядку проведення державної атестації дитячих закладів оздоровлення та відпочинку і присвоєння їм відповідних категорій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.04.2009 № 426. На підставі цього договору надано послуг з оздоровлення дітей за 3070 путівками, за що Мінсоцполітики сплачено **17740,1 тис. грн** бюджетних коштів.

³³ Наказ Мінфіну від 27.04.2000 № 92.

➤ У порушення вимог пункту 7.1 Державних санітарних правил розміщення, улаштування та експлуатації оздоровчих закладів³⁴ (далі – Правила), в МДЦ «Артек» у 2016 році та I півріччі 2017 року здійснювалось оздоровлення дітей без наявності акта готовності закладу до прийому дітей на відпочинок та оздоровлення.

➤ У порушення вимог пунктів 4.51 і 5.39 Правил, в цехах із приготування їжі відсутні бактерицидні лампи та не записуються в спеціальний журнал результати щоденного контролю температурного режиму зберігання харчових продуктів. У порушення пункту 5.32 Правил станом на 23.06.2017 на продовольчому складі УДЦ «Молода гвардія», за допустимої температури зберігання до +20°C, консерви та консервовані овочі зберігались при +24°C (*сардини з додаванням масла – 47,5 кг, ікра кабачкова – 43,5 кг, яловичина тушкована – 145,4 кг, рагу з овочами – 10,6 кг*).

У порушення вимог пункту 5.17 Правил в їдальнях УДЦ «Молода гвардія» відсутня необхідна кількість столового посуду та приборів, а саме: в їдальні табору «Сонячний», яка розрахована на 550 місць, не вистачає виделок у кількості 709 од, ложок – 550 од.; в їдальні табору «Зоряний» – 777 і 732 відповідно.

➤ У порушення вимог пункту 6.2 Державних санітарних правил і норм 5.5.5.23-99³⁵, майже усі кімнати в МДЦ «Артек» обладнані двоярусними ліжками, що створює ризик травмування дітей; пункту 4.1, якими передбачено, що будівлі для розміщення дітей повинні бути двоповерховими, фактично спальний корпус № 4, в якому на всіх поверхах проживають діти, є п'ятиповерховою будівлею, що створює ризик нещасних випадків.

➤ У порушення вимог пункту 9 Порядку № 242³⁶, яким передбачено, що харчування дітей у навчальних та оздоровчих закладах здійснюється відповідно до норм харчування дітей, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22.11.2004 № 1591 «Про затвердження норм харчування у навчальних та оздоровчих закладах», статті 629 Цивільного кодексу України та пункту 6.3.3 договорів, укладених між Мінсоцполітики та МДЦ «Артек» на відповідні роки, службою харчування **не дотримувались денні норми на одну дитину за деякими продуктами харчування та не враховувались норми продуктів згідно з віком дитини** (до 10 років та з 11 до 17 років). Списання продуктів харчування дітей віком до 10 років здійснювалось у МДЦ «Артек» за завищеними нормами, а саме за нормами дітей віком від 11 до 17 років. Це призводило до створення харчових відходів, та як наслідок – **неефективного витрачення коштів державного бюджету на загальну суму 319,7 тис. гривень.**

³⁴ Затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 № 172.

³⁵ Затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України від 26.04.1999 № 23.

³⁶ Порядок організації харчування дітей у навчальних та оздоровчих закладах, затверджений спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства освіти і науки України від 01.06.2005 № 242/329.

Аналогічна ситуація з харчуванням дітей до 10 років склалась і в УДЦ «Молода гвардія». У 2016 році списано продуктів харчування **понад денну норму** на одну дитину віком до 10 років на суму **114,6 тис. грн** та понад денну норму на одну дитину віком від 11 до 17 років – на суму **530,2 тис. грн**, що є **неефективним використанням бюджетних коштів**.

➤ УДЦ «Молода гвардія» не виконуються вимоги пункту 5 наказу Генерального директора від 25.05.2016 щодо своєчасного зняття дітей з харчування. Діти, які залишають УДЦ «Молода гвардія» достроково за заявами батьків, знімаються з харчування несвоєчасно (із затримкою від 1 до 3 діб), що призвело до безпідставного списання продуктів харчування і завищення витрат підприємства на 1,4 тис. грн у 2016 році та на 1,8 тис. грн – у 2017 році.

➤ У порушення вимог пункту 10 Постанови № 227 та у недотримання пункту 7 розділу III Положень № 104 та № 238 структурними підрозділами, до компетенції яких належить питання організації оздоровлення та відпочинку дітей, **не забезпечено своєчасного перерахування коштів, що сплачуються за рахунок батьків** (осіб, які їх замінюють) або інших джерел:

- Департаментом соціального захисту населення Луганської облдержадміністрації не забезпечено своєчасного перерахування коштів на рахунок Мінсоцполітики в загальній сумі 174,49 тис. грн, що є неефективним управлінням коштами, що сплачується за рахунок батьків (осіб, які їх замінюють) або інших джерел, **на суму 174,71 тис. грн**;

- Управлінням у справах молоді та спорту Рівненської облдержадміністрації у 2016 році та I півріччі 2017 року у **дев'яти випадках** перераховано на рахунок Мінсоцполітики різницю вартості путівок із частковою оплатою за рахунок батьків (осіб, які їх замінюють), або з інших джерел, не заборонених законодавством, в загальній сумі 240,2 тис. грн (в т. ч.: у 2016 році – 113,6 тис. грн, I півріччі 2017 року – 126,6 тис. грн) після закінчення п'яти робочих днів з початку відповідної оздоровчої зміни – **із затримкою від одного до шести робочих днів**.

- У Рівненській області протягом 2016 року – I півріччя 2017 року у **восьми випадках** різницю вартості путівок в загальній сумі 26,9 тис. грн (у 2016 році – 21 тис. грн, I півріччі 2017 – 6 тис. грн) батьками (особами, які їх замінюють) перераховано на рахунок Управління у справах молоді та спорту Рівненської облдержадміністрації після початку відповідної оздоровчої зміни **із затримкою від чотирьох до 35 календарних днів**.

У порушення вимог статті 629 Цивільного кодексу України та пункту 6.3.5 договорів, укладених між Мінсоцполітики та УДЦ «Молода гвардія», не забезпечувались сухими пайками групи дітей, які відбувають із таборів. Всього не видано 248 пайків на загальну суму **11,5 тис. грн**, у тому числі: за 2016 рік – 9,5 тис. грн, за 2017 рік – 2 тис. гривень.

Таким чином, **Мінсоцполітики не забезпечено обґрунтованого планування видатків за КПКВК 2501450 на суму 1040,3 тис. грн, використано бюджетних коштів з порушенням чинного законодавства 17816,6 тис. грн, неефективно – 2312,4 тис. гривень**.

4.3. Оцінка ефективності використання коштів державного бюджету на санаторно-курортне лікування дітей-інвалідів, інвалідність яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою

Згідно із Законом № 375, діти, потерпілі від наслідків Чорнобильської катастрофи, віднесені до дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки. Соціальний захист дітей, потерпілих від Чорнобильської катастрофи, забезпечується нормами Закону України від 28.02.1991 № 796 «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (далі – Закон № 796).

За останні три роки чисельність потерпілих дітей зменшилася на **51,3 тис. осіб** (на 11,4 відс.): з 449,4 тис. осіб на початок 2014 року до 398,1 тис. осіб на початок 2017 року. Серед них **1,9 тис. дітей** (майже **0,5 відс.**) – це діти-інваліди, інвалідність яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою.

Згідно із статтею 30 Закону № 796³⁷ дітям, зазначеним у статті 27 цього закону, яким встановлено інвалідність, пов'язану з Чорнобильською катастрофою, надається **щорічне безплатне забезпечення дитини-інваліда та одного з батьків** чи особи, яка їх замінює, **путівкою** для будь-якого виду оздоровлення чи відпочинку протягом двох місяців шляхом надання щорічної грошової допомоги для компенсації вартості путівки через безготівкове перерахування закладам оздоровлення чи відпочинку, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, за надання послуг із оздоровлення або відпочинку **чи одержання грошової компенсації у розмірі середньої вартості путівки в Україні**. Батьки потерпілих дітей-інвалідів або особа, яка їх замінює, мають право **вільного вибору санаторно-курортного закладу відповідного профілю** чи закладу відпочинку, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики.

У 2016–2017 роках видатки на здійснення заходів для санаторно-курортного лікування постраждалих громадян здійснювалося в межах видатків, затверджених Мінсоцполітики за **КПКВК 2501200** «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» за напрямом використання бюджетних коштів «Оплата санаторно-курортного лікування громадян, віднесених до категорії 1, та дітей-інвалідів, інвалідність яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою, та виплата грошової компенсації за самостійне санаторно-курортне лікування».

Згідно з пунктом 13² Порядку використання коштів державного бюджету для виконання програм, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, **головний розпорядник бюджетних коштів** (Мінсоцполітики) здійснює **розподіл коштів**, передбачених на оплату послуг із санаторно-курортного лікування постраждалих громадян, **між структурними підрозділами** з питань соціального захисту населення областей **пропорційно чисельності постраждалих громадян**, які мають право

³⁷ У редакції з 01.01.2013.

на таке лікування, з 2017 року – з урахуванням **кількості постраждалих громадян, які подали заяви** для забезпечення санаторно-курортним лікуванням.

У 2016 році закупівля і оплата послуг закладів із санаторно-курортного лікування постраждалих громадян здійснювалися **розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня** (структурними підрозділами соціального захисту населення) відповідно до Закону України від 10.04.2014 № 1197 «Про здійснення державних закупівель» і Закону України від 25.12.2015 № 922 «Про публічні закупівлі» на підставі укладених договорів, організація оздоровлення постраждалих громадян та виплата грошової компенсації за самостійне санаторно-курортне лікування – відповідно до Порядку організації оздоровлення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи³⁸.

Кабінетом Міністрів України у **2016 році** встановлено середню вартість путівки для виплати грошової **компенсації**³⁹ за самостійне санаторно-курортне лікування дітей-інвалідів у розмірі **400 грн**, що становило всього **4,5 відс.** фактичної середньої вартості санаторно-курортної путівки для дітей-інвалідів.

З 2017 року згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2016 № 854 «Деякі питання санаторно-курортного лікування та відпочинку громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (далі – Постанова № 854) запроваджено **новий порядок** забезпечення санаторно-курортними путівками постраждалих громадян, яким фактично забезпечується **вільний вибір** ними санаторно-курортного закладу, як визначено Законом № 796.

Оплата послуг закладів із санаторно-курортного лікування **проводиться органами соціального захисту** шляхом надання грошової допомоги для компенсації вартості путівок **через безготівкове перерахування коштів санаторно-курортним закладам**, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики. Кабінетом Міністрів України встановлений розмір грошової допомоги для компенсації у 2017 році вартості путівки санаторно-курортним закладам за надання послуг із санаторно-курортного лікування **дітей-інвалідів** у сумі **10840 гривень**⁴⁰.

Пунктом 24 Порядку № 854 передбачено, що за бажанням одного із батьків дитини з інвалідністю або особи, яка їх замінює, **у разі відмови** від отримання санаторно-курортного лікування виплачується **грошова компенсація у розмірі середньої вартості путівки** в Україні, що

³⁸ Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27.03.2013 № 261.

³⁹ Постанова Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 947 «Про розмір середньої вартості путівки для виплати у 2016 році грошової компенсації за самостійне санаторно-курортне лікування особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», набрала чинності 22.12.2016.

⁴⁰ Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 № 1029 «Про встановлення розміру грошової допомоги для компенсації вартості путівок санаторно-курортним закладам і закладам оздоровлення та відпочинку у 2017 році».

встановлюється Кабінетом Міністрів України **щороку**. Враховуючи, що пункт 4 Постанови № 854 набирає чинності з **01.01.2018**, у **2017 році виплата такої компенсації не передбачена, чим порушуються права постраждалих громадян** на отримання такої компенсації згідно із статтею 30 Закону № 796.

Слід зазначити, що окремі питання щодо забезпечення санаторно-курортним лікуванням дітей-інвалідів залишились **поза увагою** Порядків № 261 та 854, зокрема, щодо забезпечення оздоровленням дітей-інвалідів, яким за станом здоров'я взагалі не рекомендоване санаторно-курортне лікування. Не визначено нормативною базою також і питання одночасного оздоровлення двох дітей-інвалідів, які перебувають на обліку для отримання путівки у супроводі одного з батьків, оскільки у вартості путівки не визначена окремо вартість путівки для дитини-інваліда.

Формування потреби та організація оздоровлення потерпілих дітей у 2016 – 2017 роках здійснювалися Мінсоцполітики за даними структурних підрозділів щодо чисельності дітей-інвалідів, взятих на облік, у розрізі профілів захворювань та пори року лікування, відповідно до медичних рекомендацій.

Для забезпечення санаторно-курортними путівками у **2016 році** від батьків дітей-інвалідів надійшло **594** заяви, що становило лише **29,5 відс.** перебуваючих на обліку дітей-інвалідів (2014 осіб). Усього у 2016 році органами соціального захисту за КПКВК 2501200 було **закуплено 542 путівки** для дітей-інвалідів (91,2 відс. потреби).

Довідково. Найбільше потребували лікування діти із захворюваннями органів травлення – 171 чол. (28,8 відс.), кістково-м'язової системи – 106 (17,8), органів дихання – 92 (15,5), нервової системи – 74 чол. (12,5 відс. їх загальної чисельності). Найбільша питома вага заявлених батьками періодів оздоровлення дітей-інвалідів припадала на літній період – 87,7 відс. (521 заява).

Аудитом встановлено, що під час неодноразового проведення органами соціального захисту відкритих торгів у зв'язку з неподанням учасниками пропозицій за окремими лотами не придбано **52 путівки** для дітей-інвалідів за заявленими профілями захворювання згідно з медичними рекомендаціями.

У 2016 році **не закуплено жодної путівки** за профілем лікування «онкологічні та гематологічні захворювання», недостатньо закуплено путівок для лікування сечостатевої системи (нирок та сечових шляхів) (45 відс.), ока та його придатків (73 відс. потреби).

Установлено, що у зв'язку з незакупівлею путівок для санаторно-курортного лікування **35 дітей-інвалідів взагалі не були забезпечені путівками** за заявленим профілем захворювань та позбавлені права на лікування, інша частина, за згодою батьків, отримували путівки за супутніми профілями захворювань.

Довідково. У Київській області не закуплено путівок за основним профілем для 15 дітей-інвалідів; у Рівненській області не закуплено путівок за основним профілем для 20 дітей-інвалідів, 6 із яких отримали путівки за супутніми профілями та 14 дітей-інвалідів взагалі були позбавлені права на таке лікування; у Волинській області не закуплено путівок за основним профілем лікування для 7 дітей-інвалідів, 6 з яких отримали путівки за

супутніми профілями та одна дитина-інвалід у 2016 році взагалі не була забезпечена путівкою на санаторно-курортне лікування.

Усього у 2016 році оздоровлено 507 дітей-інвалідів (85,4 відс. потреби). Із закуплених у 2016 році санаторно-курортних путівок **35 путівок** (6,5 відс.) **не були використані**, найбільше у Житомирській області – 20 путівок (17,2 відс.), у Київській – 4 (11,1 відс.) і Рівненській області – 7 путівок (3 відс. закуплених). Аудитом встановлено, що основними причинами повернення санаторно-курортних путівок були відсутність бажаючих оздоровлюватися в осінньо-зимовий період, що сталося внаслідок затягування органами соціального захисту проведення процедури закупівель, погіршення стану здоров'я дітей-інвалідів, складні сімейні обставини, відсутність власних коштів батьків для здійснення поїздки тощо.

Для забезпечення санаторно-курортними путівками у **2017 році**, згідно з даними органів соціального захисту, від батьків дітей-інвалідів для надання санаторно-курортних путівок надійшло **650** заяв (33,1 відс. перебуваючих на обліку дітей-інвалідів (1965 осіб), порівняно з 2016 роком потреба збільшилася на 56 заяв (на 8,6 відсотка).

Довідково. Найбільше потребували оздоровлення в санаторно-курортних закладах для лікування захворювань органів травлення 165 дітей (25,4 відс.); кістково-м'язової системи та сполучення тканини – 123 дитини (18,9 відс.), органів дихання – 111 осіб (17,1 відсотка).

Відповідно до пункту 15 Порядку № 854 станом на 01.07.2017 органами соціального захисту укладено **174 договори**, що становить усього **26,8 відс.** заяв на надання послуг із санаторно-курортного лікування дітей-інвалідів. Ураховуючи, що пріоритетним періодом санаторно-курортного лікування дітей-інвалідів як у 2016 році, так і у 2017 році⁴¹ є **літній період** (92 відс. заяв), станом на 01.07.2017 оздоровлено **59 дітей-інвалідів**, або лише **9,7 відс. осіб, які** потребують такого лікування у весняно-літній період (606 заяв).

Аудитом встановлено прорахунки органів соціального захисту, зокрема, щодо організації процесу визначення батьками санаторно-оздоровчих закладів, укладання з цими закладами договорів, а також інші проблеми, які **відтермінували забезпечення дітей-інвалідів такими послугами та спричинили низький рівень санаторно-курортного лікування дітей-інвалідів у літній період.**

Як і у 2016 році встановлені систематичні випадки незабезпечення санаторно-курортним лікуванням за окремими профілями захворювань дітей-інвалідів.

Довідково. Наприклад, з початку 2017 року департаментом з питань соціального захисту населення Волинської облдержадміністрації (далі – Департамент) неодноразово проводились переговори з адміністрацією спеціалізованого офтальмологічного санаторію «Барвінок» (єдиним санаторієм такого профілю) щодо проведення санаторно-курортного лікування дитини-інваліда за профілем «захворювання ока та його придатків». Однак

⁴¹ Рекомендований період санаторно-курортного лікування потерпілих дітей за заявами: протягом весняного періоду – 8 осіб, (1,2 відс.), літнього – 598 (92), осіннього – 39, (6), та зимового – 5 осіб (0,7 відс. заяв).

адміністрація санаторію відмовила в укладанні угоди, пояснюючи відсутністю вільних місць до кінця року. Слід зазначити, що у 2016 році цій же дитині путівка за цим профілем не була закуплена внаслідок відсутності жодної пропозиції до процедури закупівлі. Департамент провів переговори з адміністрацією спеціалізованого офтальмологічного санаторію «Хаджибей» (м. Одеса), однак санаторій проводить оздоровлення лише дітей без супроводу дорослого. Як наслідок, мама дитини-інваліда надала згоду на оздоровлення дитини за супутнім профілем захворювання (кістково-м'язової системи) в ДП «Південь-Курорт-Сервіс» санаторію «Оризонт», з яким 11.07.2017 укладено договір.

Таким чином, у 2017 році існують ризики не забезпечення **в повному обсязі закупівлі путівок** для санаторно-курортного лікування дітей-інвалідів як у цілому, так і **за окремими профілями**, зокрема, через незацікавленість надавачів послуг у заявлених батьками напрямках захворювань, відсутність у більшості закладів у літній період вільних місць і через неможливість здійснення батьками доплат до санаторно-курортних путівок.

На 2016 і 2017 роки за КПКВК 2501200 Мінсоцполітики затверджені бюджетні призначення за рахунок загального фонду державного бюджету в обсязі **1919662,5 тис. грн**⁴² кожного року.

Відповідно до паспортів цієї бюджетної програми на 2016–2017 роки⁴³ в межах бюджетної програми передбачалося здійснювати видатки за 12 напрямками, зокрема, **за напрямом** «оплата санаторно-курортного лікування громадян, віднесених до категорії 1, та дітей-інвалідів, інвалідність яких пов'язана з наслідками Чорнобильської катастрофи»:

- на 2016 рік – **123470,9 тис. грн** (6,4 відс. бюджетних призначень за КПКВК 2501200), що на 2314,5 тис. грн (1,8 відс.) менше, ніж потреба;
- на 2017 рік – **123468,1 тис. грн** (6,4 відс. бюджетних призначень за КПКВК 2501200), що на 2,6 тис. грн менше, ніж потреба, визначена у бюджетному запиті.

У 2016 році до паспорта бюджетної програми тричі вносились **зміни**⁴⁴, з урахуванням яких обсяг бюджетних призначень за зазначеним напрямом остаточно був визначений у сумі **122198,9 тис. гривень**.

Так, у зв'язку з довготривалою процедурою закупівель послуг, враховуючи економію коштів, протягом 2016 року Мінсоцполітики проведено внутрішній перерозподіл коштів за КПКВК 2501200 (у межах КЕКВ 2730) шляхом **зменшення** обсягу видатків за вказаним напрямом на суму **14006,8 тис. гривень**. Згідно із розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 942-р здійснено перерозподіл видатків державного бюджету, зокрема шляхом зменшення обсягу видатків споживання на суму 28883,6 тис. грн, з них за цим напрямом – **на суму 1272 тис. гривень**.

⁴² На 2016 рік – Законом України від 25.12.2015 № 928 «Про Державний бюджет України на 2016 рік», на 2017 рік – Законом України від 21.12.2016 № 1801 «Про Державний бюджет України на 2017 рік».

⁴³ Затверджені спільними наказами Мінсоцполітики та Мінфіну на 2016 рік від 24.02.2016 № 178/207; на 2017 рік – від 15.02.2017 № 233/205.

⁴⁴ Накази від 13.06.2016 № 657/543, від 20.12.2016 № 1561/1116 та від 29.12.2016 № 1655/1202.

Усього у 2016 році Мінсоцполітики відкрито асигнувань за зазначеним напрямом у сумі **105657,6 тис. грн** (86,4 відс. передбаченого зі змінами обсягу на рік). Нерозподілений залишок у сумі **142,3 тис. грн**, який утворився за відсутності потреби органів соціального захисту у видатках на визначені цілі, свідчить про **неефективне управління** коштами. Органами соціального захисту населення за цим напрямом використано загалом 102649,6 тис. грн, з них на оплату санаторно-курортних путівок для дітей-інвалідів – **4552,5 тис. гривень**. Залишки невикористаних відкритих асигнувань на реєстраційних рахунках органів соціального захисту на кінець 2016 року за зазначеним напрямом становили **3008 тис. грн**, що є **неефективним управлінням бюджетними коштами**, з них для санаторно-курортного лікування дітей-інвалідів – 146,1 тис. грн (у Київській області – 93 тис. грн і Рівненській – 53,1 тис. гривень). Основними причинами залишку невикористаних коштів були: **незадовільна організація органами соціального захисту населення закупівлі послуг**; економія коштів при проведенні процедур закупівель; відмови батьків дітей-інвалідів від оздоровлення в осінньо-зимовий період, за станом здоров'я тощо.

Фактично органами соціального захисту у 2016 році для дітей-інвалідів закуплено **542 путівки (91,2 відс.)**, оздоровлено – **507 дітей (85,4 відс. потреби)**.

Аудитом встановлено, що у 2016 році допущено **невиконання результативних показників** за КПКВК 2501200 за вказаним напрямом, зокрема: кількість санаторно-курортних путівок для лікування дітей-інвалідів, інвалідність яких пов'язана з наслідками Чорнобильської катастрофи (*показник продукт у*), становила **507 шт. (85,4 відс. їх кількості, затвердженої у паспорті)**, недовиконання – **87 путівок**; середня вартість санаторно-курортної путівки для лікування дітей-інвалідів, інвалідність яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою, становила **8979,3 грн**, або **89,6 відс. вартості**, визначеної в паспорті (10024,7 гривень). Зменшення показника на суму **1405,4 грн** відбулося внаслідок закупівлі путівок за меншу вартість, ніж планувалось.

Згідно зі звітом про виконання паспорта бюджетної програми, показник забезпечення санаторно-курортним лікуванням дітей-інвалідів становив **100 відс. (показник якості)**. Аудитом встановлено, що **фактично показник забезпечення санаторно-курортним лікуванням дітей-інвалідів у 2016 році становив 85,4 відс.**, тобто мало місце невиконання показника на **14,6 відсотків**.

Отже, у порушення вимог статті 22 Бюджетного кодексу України та пункту 6 Загальних вимог до визначення результативних показників бюджетних програм, затверджених наказом Мінфіну від 10.12.2010 № 1536 «Про результативні показники бюджетної програми», у 2016 році Мінсоцполітики **не забезпечено підтвердження результативного показника бюджетної програми** офіційною державною статистичною, фінансовою та іншою звітністю, даними бухгалтерського, статистичного та внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, що є **порушенням бюджетного законодавства**.

У I півріччі 2017 року Мінсоцполітики за згаданим напрямом бюджетної програми за КПКВК 2501200 відкрито асигнувань у сумі **55002,5 тис. грн**, відповідно до помісячного плану асигнувань в повному обсязі. Касові видатки органів соціального захисту становили **15926,6 тис. грн**, з них **492,8 тис. грн** – для дітей-інвалідів (7 відс. запланованих видатків).

Таким чином, перерозподіл у 2016 році коштів за КПКВК 25012000, передбачених на санаторно-курортне лікування постраждалих громадян, внаслідок незадовільної організації органами соціального захисту населення закупівлі послуг на інші цілі в сумі 15278,8 тис. грн, а також залишки на реєстраційних рахунках органів соціального захисту за вказаним напрямом в сумі 3008 тис. грн, які наприкінці 2016 року повернені до державного бюджету, є неефективним управлінням бюджетними коштами.

ВИСНОВКИ

1. Упродовж 2016 року та I півріччя 2017 року Міністерство соціальної політики України як уповноважений центральний орган виконавчої влади забезпечило реалізацію заходів із оздоровлення та відпочинку 24,7 тис. дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, дітей-інвалідів, інвалідність яких пов'язана із Чорнобильською катастрофою. Водночас із виділених із державного бюджету на вказані цілі 253,6 млн грн 7 відс. було використано з порушенням чинного законодавства, 0,4 відс. – неефективно.

Передусім це пов'язано з недотриманням вимог чинних нормативно-правових актів, які врегульовують питання оздоровлення та відпочинку дітей, неналежним виконанням організаційних заходів під час надання соціальних послуг дітям, які потребують особливої уваги та підтримки, а також недостатнім контролем з боку Мінсоцполітики за ефективним та законним використанням коштів державного бюджету на визначені цілі.

2. Нормативно-правова база, що регламентує порядок організації заходів з оздоровлення та відпочинку дітей, переважно сформована, останнім часом удосконалюється, набуває змін, але містить окремі прогалини.

Передбачена Законом України від 04.09.2008 № 375 «Про оздоровлення та відпочинок дітей» **державна програма оздоровлення та відпочинку дітей**, яка б визначала механізми роботи та нові підходи у цій сфері, **Кабінетом Міністрів України не затверджена**. Типове положення про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку і типові штатні нормативи цих закладів, затверджені ще у 2009 році, на сьогодні застарілі та потребують перегляду і затвердження в установленому чинним законодавством порядку.

3. У 2016 році та I півріччі 2017 року Кабінетом Міністрів України, Мінсоцполітики, іншими суб'єктами системи оздоровлення та відпочинку дітей вживались певні заходи щодо збільшення чисельності дітей, охоплених соціальними послугами. Разом з тим, як і в попередні оздоровчі

періоди, суттєвих позитивних змін у цій сфері досягти не вдалося. Основною формою оздоровлення та відпочинку дітей залишаються послуги з відпочинку у таборах з денним перебуванням (67 відс. загальної кількості оздоровлених дітей), під час яких якісних оздоровчих послуг діти не отримують.

Належної міжвідомчої координації заходів, що здійснюються центральними і місцевими органами виконавчої влади щодо організації оздоровлення і відпочинку дітей, у 2017 році Мінсоцполітики не забезпечувало. Не виконані доручення Кабінету Міністрів України щодо діяльності Центрального міжвідомчого оперативного штабу з координування організації і проведення оздоровлення та відпочинку дітей, проведення Всеукраїнської селекторної наради з питань підготовки і проведення оздоровлення та відпочинку дітей у 2017 році. Технічного супроводу та обслуговування Державного реєстру дитячих закладів оздоровлення та відпочинку Мінсоцполітики не здійснювало, а окремі дані цього реєстру застарілі або неповні. Внаслідок недостатнього контролю та координації Мінсоцполітики заходів з проведення державної атестації дитячих закладів оздоровлення і відпочинку за даними реєстру не атестовано майже чверті дитячих закладів, а вищу категорію отримали лише 10 відсотків.

З метою здійснення координації заходів з оздоровлення та відпочинку дітей Міністерством у березні 2017 року проводилась селекторна нарада з представниками місцевих органів виконавчої влади з питань оздоровлення пільгових категорій осіб, а також Міжрегіональний форум «Від серця України до серця дитини», на якому розглядалися питання підготовки та проведення оздоровчої кампанії 2017 року. Проте зазначені заходи **неповною мірою** відповідають дорученню Кабінету Міністрів України щодо проведення заходів міжвідомчої координації оздоровлення та відпочинку дітей.

4. У 2017 році порівняно з попереднім роком видатки державного бюджету на забезпечення оздоровлення дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, в дитячих оздоровчих таборах «Міжнародний дитячий центр «Артек» і «Український дитячий центр «Молода гвардія» та санаторно-курортне лікування дітей-інвалідів, інвалідність яких пов'язана із Чорнобильською катастрофою, збільшились з 94,7 до 158,9 млн грн (майже на 40 відсотків). Це дало можливість оздоровити у 2016 році – 15,5 тис., у I півріччі 2017 року – 9,2 тис. таких дітей. Водночас прорахунки Мінсоцполітики, органів соціального захисту, надавачів послуг на всіх етапах організації оздоровлення дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, не сприяли якісному та повному наданню цих послуг.

Належного контролю за використанням розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та надавачами послуг із оздоровлення дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, Мінсоцполітики не забезпечило, що призвело до неефективного та з порушенням чинного законодавства їх використання.

4.1. Обсяг денних витрат на харчування однієї дитини визначався центрами надання соціальних послуг (МДЦ «Артек» та УДЦ «Молода

гвардія»)), затверджувався **Мінсоцполітики** за погодженням з Мінфіном на підставі калькуляцій надавачів послуг, які **не враховували поділу дітей на вікові групи**. Допущене таким чином збільшення вартості одного ліжко-дня оздоровлення дитини призвело до **завищення витрат державного бюджету на суму 1040,3 тис. гривень**. Водночас **через невикористання путівок** до зазначених центрів і ліжко-днів наприкінці 2016 року до державного бюджету повернено як невикористані **1347,9 тис. гривень**.

4.2. Мінсоцполітики укладено з МДЦ «Артек» договір про закупівлю послуг за державні кошти з оздоровлення та відпочинку дітей **за відсутності свідоцтва про державну атестацію**, що є недотриманням вимог пункту 12 Порядку проведення державної атестації дитячих закладів оздоровлення та відпочинку і присвоєння їм відповідних категорій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.04.2009 № 426. На підставі цього договору надано послуг з оздоровлення дітей за 3070 путівками, за що Мінсоцполітики сплачено у 2016 році **17740,1 тис. грн** бюджетних коштів.

МДЦ «Артек» у порушення вимог пункту 7.1 Державних санітарних правил розміщення, улаштування та експлуатації оздоровчих закладів у 2016 році та I півріччі 2017 року здійснювалось оздоровлення дітей **за відсутності акта готовності закладу до прийому дітей на відпочинок та оздоровлення**.

Цей же заклад провадив господарську діяльність **з медичної практики за відсутності відповідної ліцензії**, що є недотриманням вимог статті 7 Закону України від 02.03.2015 № 222 «Про ліцензування видів господарської діяльності». Впродовж 2016 року та I півріччя 2017 року на придбання медикаментів і виплату заробітної плати медичному персоналу витрачено з державного бюджету **1670,2 тис. гривень**.

4.3. Через недотримання Мінсоцполітики вимог Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для організації оздоровлення і відпочинку дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.09.2005 № 936, у частині **визначення квоти** надання путівок більшість безоплатних та з частковою оплатою у розмірі 20 відс. вартості путівок виділялась на зимові, весняні та осінні зміни, що **обмежувало можливість найбільш вразливих категорій дітей на оздоровлення у літній період**.

Накази про організацію відповідної тематичної зміни видавалися Мінсоцполітики **в обмежений термін до її початку**, що ускладнювало підбір пільгових категорій дітей, вчасне бронювання проїзних квитків і своєчасне перерахування батьками частини вартості путівок. Внаслідок видання Мінсоцполітики наказу про розподіл путівок до УДЦ «Молода гвардія» на першу тематичну зміну у 2017 році у день її початку **не було використано 238 безоплатних путівок** (третина розподілених на цю зміну).

У порушення вимог Положення про порядок направлення дітей для оздоровлення та відпочинку до державного підприємства «Український дитячий центр «Молода гвардія», затвердженого наказом Мінсоцполітики від

11.02.2016 № 104, відділ молоді та спорту Северодонецької міської ради Луганської області у 2016 році та I півріччі 2017 року надав **11 путівок вартістю 64,6 тис. грн** на оздоровлення в УДЦ «Молода гвардія» талановитих та обдарованих дітей **за відсутності документів, які б підтверджували їх належність до вказаної категорії пільговиків.**

Нікольською та Мангушською райдержадміністраціями Донецької області не забезпечено перевезення дітей з віддалених районів до центрів організації відправки, що призвело до масових відмов батьків від путівок і фактично позбавило **109 дітей** пільгових категорій їх права на оздоровлення в цих дитячих центрах.

4.4. Організаційні прорахунки у 2016 році органів соціального захисту населення та неналежне управління Мінсоцполітики коштами державного бюджету за напрямом бюджетної програми «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» **не сприяли якісному та повному наданню послуг із санаторно-курортного лікування дітей-інвалідів**, інвалідність яких пов'язана із Чорнобильською катастрофою.

У 2016 році такі послуги надано лише **85,4 відс. дітей** зазначеної категорії, які потребували лікування, а **52 дитини-інваліда** (8,8 відс. поданих заяв) **зовсім були позбавлені права на санаторно-курортне лікування.** Станом на 01.08.2017 через недостатні організаційні заходи органів соціального захисту населення санаторно-курортним лікуванням було охоплено всього **198 дітей-інвалідів** (30,5 відс. потреби на рік).

Перерозподіл у 2016 році **14006,8 тис. грн** бюджетних коштів, передбачених на санаторно-курортне лікування постраждалих громадян, **на інші цілі** внаслідок неналежної організації закупівлі цих послуг є **неефективним управлінням** коштами державного бюджету **за цим напрямом.** У зв'язку з відсутністю у Мінсоцполітики належного контролю за розпорядниками коштів нижчого рівня **3008 тис. грн** наприкінці 2016 року **повернено** як невикористані до державного бюджету.

4.5. Кабінет Міністрів України у 2016 році встановив грошову компенсацію за самостійне санаторно-курортне лікування дітей-інвалідів у розмірі **400 грн**, що становило лише **4,5 відс.** від середньої вартості санаторно-курортної путівки для дітей-інвалідів і **фактично позбавило їх права на самостійне санаторно-курортне лікування.** Відтермінування згідно з пунктом 4 постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2016 № 854 виплати грошової компенсації у розмірі середньої вартості санаторно-курортної путівки у разі відмови батьків дітей-інвалідів від санаторно-курортного лікування **до початку 2018 року** обмежило їх право на отримання такої компенсації у **2017 році.**

5. Кабінетом Міністрів України та Мінсоцполітики **не забезпечено повного врахування рекомендацій Рахункової палати, спрямованих на удосконалення заходів у сфері оздоровлення та відпочинку дітей.** Не була затверджена всупереч Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» Державна цільова соціальна програма оздоровлення і відпочинку дітей на

період до 2017 року та порядок визначення дитячих закладів оздоровлення та відпочинку на конкурсній основі.

ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами аудиту вважаємо за доцільне:

1. Поінформувати Верховну Раду України та Уповноваженого Президента України з прав дитини про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на заходи із оздоровлення та відпочинку дітей, які потребують особливої уваги та підтримки.

2. Відомості про результати аудиту у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінету Міністрів України та рекомендувати:

– проаналізувати проблеми у сфері оздоровлення та відпочинку дітей, насамперед пов'язані із забезпеченням надання найбільш вразливим категоріям дітей якісних та повноцінних послуг з їх оздоровлення за рахунок коштів державного бюджету; отриманням грошової компенсації у розмірі середньої вартості санаторно-курортної путівки у разі відмови батьків дітей-інвалідів від санаторно-курортного лікування;

– вжити заходів щодо затвердження державної програми оздоровлення і відпочинку дітей, як того вимагає Закон України від 04.09.2008 № 375 «Про оздоровлення та відпочинок дітей»;

– прискорити приведення своїх нормативно-правових актів у відповідність із Законом України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» з урахуванням внесених у 2017 році змін.

3. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслати Мінсоцполітики та рекомендувати:

– прискорити приведення своїх нормативно-правових актів у відповідність із Законом України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» з урахуванням внесених у 2017 році змін;

– вжити заходів, спрямованих на забезпечення міжвідомчої координації заходів, що здійснюються центральними і місцевими органами виконавчої влади щодо організації оздоровлення і відпочинку дітей, організації контролю за наданням оздоровчих послуг;

– забезпечити обґрунтування потреби за бюджетними програмами за КПКВК 2501200 і 2501450 на всіх рівнях управління;

– забезпечити належний контроль за законним і ефективним використанням бюджетних коштів на оздоровлення та відпочинок дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, в МДЦ «Артек» і УДЦ «Молода гвардія», якісним наданням послуг їх надавачами;

– посилити організаційно-методичне забезпечення та контроль за забезпеченням розпорядниками коштів нижчого рівня законного та ефективного їх використання на санаторно-курортне лікування постраждалих громадян;

– посилити контроль і забезпечити неухильне дотримання структурними підрозділами обласних та Київської міської державних адміністрацій, до компетенції яких належать питання організації оздоровлення та відпочинку

дітей, положень про порядок направлення дітей для оздоровлення та відпочинку до державних підприємств «Український дитячий центр «Молода гвардія» та «Міжнародний дитячий центр «Артек» за рахунок бюджетних коштів;

- розглянути питання передання функцій з оздоровлення та відпочинку дітей до структурних підрозділів з питань соціального захисту населення;

- забезпечити дотримання вимог Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для організації оздоровлення і відпочинку дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, в дитячих центрах «Артек» і «Молода гвардія», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2011 № 227, у частині визначення квоти надання путівок дітям безоплатно або з частковою оплатою, затвердження розподілу путівок до дитячих центрів «Артек» і «Молода гвардія» у розрізі адміністративно-територіальних одиниць на рік;

- забезпечити видання наказів про організацію тематичних змін у період, достатній для здійснення підбору дітей відповідних пільгових категорій та вчасного проїзду організованих груп дітей до центрів;

- вжити заходів щодо належного ведення Державного реєстру дитячих закладів оздоровлення та відпочинку до початку функціонування Державного реєстру майнових об'єктів оздоровлення та відпочинку дітей; посилення контролю за виконанням регіональних планів атестації дитячих закладів;

- розглянути питання удосконалення Порядку проведення державної атестації дитячих закладів оздоровлення та відпочинку і присвоєння їм відповідних категорій;

- опрацювати питання щодо можливості надання послуг із санаторно-курортного лікування одночасно двох дітей-інвалідів, інвалідність яких пов'язана із Чорнобильською катастрофою та які перебувають на обліку для отримання путівки, у супроводі одного з батьків;

- забезпечити дієвий внутрішній контроль за виконанням бюджетних програм за КПКВК 2501450 і 2501200 за зазначеним напрямом;

- вжити заходів щодо усунення виявлених порушень і недоліків та запобігання їм надалі.

Член Рахункової палати

В. І. Невідомий

Кількість закладів оздоровлення і відпочинку та
чисельність дітей, охоплених оздоровленням та відпочинком у 2013–2016 роках

Показник	2013				2014				2015				2016			
	усього закладів, од.	питома вага у загальній кількості	чисельність дітей, охоплена заходами оздоровлення, тис. осіб	питома вага у загальній чисельності	усього закладів, од.	питома вага у загальній кількості	чисельність дітей, охоплена заходами оздоровлення, тис. осіб	питома вага у загальній чисельності	усього закладів, од.	питома вага у загальній кількості	чисельність дітей, охоплена заходами оздоровлення, тис. осіб	питома вага у загальній чисельності	усього закладів, од.	питома вага у загальній кількості	чисельність дітей, охоплена заходами оздоровлення, тис. осіб	питома вага у загальній чисельності
Усього	18549	100	2017,1	100	13977	100	1349,2	100	9743	100	917,2	100	9669	100	935,7	100
з них:																
заклади оздоровлення	606	3,3	406,6	20,2	452	3,2	279,6	20,8	333	3,4	172,2	18,8	316	3,3	199,6	21,3
<i>у тому числі:</i>																
позаміські	549	3	338,2	16,8	400	2,9	229,8	17,1	281	2,9	137,6	15	273	2,8	160,2	17,1
санаторного типу	51	0,3	42,8	2,1	48	0,3	42	3,1	47	0,5	27,4	3	38	0,4	27,3	2,9
дитячі центри	6	0	25,6	1,3	4	0	7,8	0,6	5	0	7,2	0,8	5	0,1	12,1	1,3
заклади відпочинку	17943	96,7	1610,5	79,8	13525	96,8	1066,6	79,2	9410	96,6	745	81,2	9353	96,7	736,1	78,7
<i>у тому числі:</i>																
праці та відпочинку	828	4,5	38,1	1,9	660	4,7	28	2,1	385	4	16,6	1,8	318	3,3	12,6	1,4
з денним перебуванням	16688	90	1470,7	72,9	12657	90,6	996,5	73,9	8769	90	642,4	70	8790	91	625,7	66,9
позаміські	153	0,8	69,8	3,5	71	0,5	25,2	1,9	143	1,5	71,2	7,8	146	1,5	84,6	9
наметові містечка	274	1,4	31,9	1,5	137	1	16,8	1,3	113	1,1	14,7	1,6	99	1	13,2	1,4